Apskats

2024. gada decembris

LATVIJAS REPUBLIKAS
SAEIMA

Kā parlamenta deputātiem tiek atlīdzināti ar transportu un dzīvesvietu saistīti izdevumi? Baltijas valstu, Skandināvijas valstu un Vācijas prakse

Īsumā

Visās šajā apskatā aplūkotajās valstīs (Dānijā, Igaunijā, Islandē, Latvijā, Lietuvā, Norvēģijā, Somijā, Vācijā un Zviedrijā) pastāv kompensāciju vai finansiālā atbalsta sistēmas ar parlamentāro darbu saistīto izdevumu atlīdzināšanai parlamenta deputātiem. Kompensējamo izdevumu klāsts katrā valstī ir atšķirīgs, turklāt arī kompensāciju izmaksas veidi ir atšķirīgi: vairākumā valstu (Igaunijā, Latvijā, Lietuvā, Norvēģijā un Zviedrijā) deputātiem tiek atlīdzināti faktiskie izdevumi, bet atsevišķās valstīs (piemēram, Vācijā) vai par atsevišķiem izdevumu veidiem (piemēram, Dānijā, Islandē un Somijā) deputātiem tiek izmaksātas nemainīgas ikmēneša piemaksas. No valstīm, kurās deputātiem tiek atlīdzināti faktiskie izdevumi, Igaunijā, Latvijā un Lietuvā ir noteikts maksimālais izmaksājamo kompensāciju apmērs. Turklāt visās valstīs, izņemot Vāciju, kompensāciju pieejamība vai apmērs atšķiras atkarībā no deputātu pastāvīgās dzīvesvietas attāluma līdz parlamentam.

Deputātu transporta izdevumi lielākoties tiek atlīdzināti atbilstoši faktisko izdevumu apmēram. Dānijā, Somijā, Vācijā un Zviedrijā deputātiem tiek nodrošinātas sabiedriskā transporta abonementa biļetes. Visās apskatītajās valstīs deputātiem tiek kompensēti izdevumi gan par sabiedriskā transporta, gan arī par personīgas automašīnas izmantošanu. Taču uz braucieniem, kas veikti ar personīgo automašīnu, tiek attiecināti stingri kompensācijas saņemšanas nosacījumi. Tikai Islandē, Latvijā, Norvēģijā un Zviedrijā transporta kompensāciju pieejamība vai to apmērs ir saistīts ar attālumu no deputāta pastāvīgās dzīvesvietas līdz parlamentam. Islandē un Norvēģijā šie nosacījumi ir saistīti ar kompensējamo pārbraucienu skaitu, bet Zviedrijā – ar aviotransporta abonementa biļešu pieejamību.

Atšķirībā no transporta izdevumu kompensācijas izdevumi par dzīvojamo telpu īri vai viesnīcu visās apskatītajās valstīs, izņemot Vāciju, tiek atlīdzināti tikai tiem deputātiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas tālu no parlamenta. Dānijā, Lietuvā, Norvēģijā un Zviedrijā deputātiem tiek nodrošināta iespēja bez maksas uzturēties parlamenta īpašumos vai arī parlamenta īrētos dzīvokļos, savukārt pārējās valstīs deputātiem tiek kompensēti izdevumi par dzīvokļa īri vai viesnīcu.

Apskatā aplūkoto valstu normatīvajos aktos par deputātiem kompensējamo izdevumu klāstu pārsvarā nav ietverti nosacījumi par reprezentācijas izdevumu atlīdzināšanu, kā arī parlamenta oficiālo suvenīru un dāvanu pieejamību un izmantošanu. Tomēr vairāku valstu parlamentos, tostarp Latvijas, Vācijas un Zviedrijas parlamentā, deputātiem ir iespēja bez maksas izmantot parlamenta oficiālos suvenīrus un dāvanas. Dānijā, Lietuvā, Somijā, Vācijā un Zviedrijā deputāti var iegādāties parlamenta oficiālos suvenīrus par personīgajiem līdzekļiem. Personīgie līdzekļi, kas iztērēti par reprezentācijas precēm, var tikt kompensēti deputātiem Igaunijā un Lietuvā, savukārt Vācijas un Somijas deputātiem reprezentācijas izdevumi var tikt segti arī no kopējās ik mēnesi piešķirtās atbalsta summas.

Apskatā apkopota informācija par Skandināvijas valstīs – Dānijā, Islandē, Norvēģijā, Somijā un Zviedrijā –, Baltijas valstīs – Igaunijā, Latvijā un Lietuvā –, kā arī Vācijā pastāvošajām parlamenta deputātiem izmaksājamo kompensāciju sistēmām. Apskatā ietvertā informācija balstīta galvenokārt uz minēto valstu normatīvo regulējumu, kā arī parlamentu sagatavotajām atbildēm uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (*ECPRD*) platformā publicētajiem informācijas pieprasījumiem. Apskatam galvenokārt izmantota informācija no 2024. gada martā veikta informācijas pieprasījuma, kas šā apskata sagatavošanas vajadzībām tika aktualizēts, aicinot informāciju sniegt arī tajā sākotnēji neietvertās valstis – Islandi un Norvēģiju. Papildinformācija izgūta arī no senāk veiktiem *ECPRD* pieprasījumiem, kā arī citiem avotiem.

Apskats aptver ar deputātu parlamentārā darba veikšanu saistīto izdevumu kompensācijas. Šo izdevumu kategorijas, kā arī to atlīdzināšanas prakse apskatītajās valstīs ir atšķirīga. Vienlaikus apskatā nav ietverta informācija par vietējo un ārvalstu komandējumu izmaksām un to atlīdzināšanas nosacījumiem. Apskata 1. nodaļā vispārīgi raksturotas attiecīgajās valstīs pastāvošās deputātiem izmaksājamo kompensāciju sistēmas, savukārt turpmākajās

Apskata autore: Zanita Avotniece-Vīksna, Saeimas Analītiskā dienesta pētniece

nodaļās detalizētāk skatīti nosacījumi, kas attiecināmi uz transporta, dzīvojamo telpu un reprezentācijas izdevumu kompensācijas saņemšanu.

1. Deputātiem izmaksājamo kompensāciju sistēmu raksturojums

Latvijas Republikas Saeimas kārtības rullis noteic, ka parlamenta deputātiem tiek izmaksātas Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku likumā noteiktās kompensācijas par izdevumiem, kas radušies, tiem realizējot savas pilnvaras. Transporta izdevumi un izdevumi par dzīvojamo telpu īri vai viesnīcu deputātiem tiek kompensēti faktiskajā apmērā. Lai saņemtu kompensāciju, deputāti iesniedz dokumentus, kas apliecina transportlīdzekļa vai dzīvojamās telpas lietošanas tiesības, gan arī dokumentus, kas apliecina faktiski veiktos maksājumus. Izmaksātās kompensācijas apmērs nedrīkst pārsniegt Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku likumā noteikto vidējās darba samaksas apmēru, kuram tiek piemērots koeficients atkarībā no attāluma starp deputāta pastāvīgo dzīvesvietu un parlamentu (1. tabula). Kompensāciju sistēma veidota tā, lai deputāti no attālākiem novadiem būtu vienlīdzīgā situācijā ar rīdziniekiem. No izmaksātajām kompensācijām netiek ieturēti nodokļi. Papildus minētajām kompensācijām Saeimas deputātiem tiek nodrošināta aprīkota darba vieta parlamenta telpās, kā arī no valsts budžeta līdzekļiem algoti palīgi.

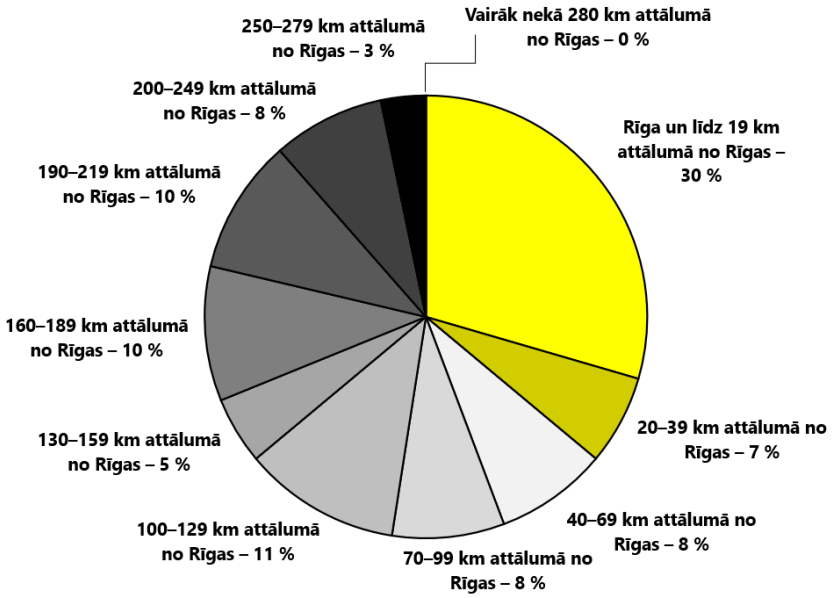
1. tabula

Latvijas Republikas Saeimas deputātiem izmaksājamo kompensāciju maksimālā apmēra ierobežojums, kas izteikts kā Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā noteiktajam vidējās darba samaksas apmēram piemērojams koeficients, un maksimālais kompensācijas apmērs (*euro*) 2024. gadā

Avots: Saeimas kārtības rulla 14. pants; Saeimas Prezidijs, 2011b

Pastāvīgās dzīvesvietas attālums no Rīgas	Koeficients, kas piemērojams Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā noteiktajam vidējās darba samaksas apmēram		Maksimālais kompensācijas apmērs (*euro*) 2024. gadā
	Transporta izdevumu kompensācija atbilstoši faktiskajiem izdevumiem	Dzīvojamās telpas īres vai viesnīcas izdevumu kompensācija atbilstoši faktiskajiem izdevumiem	
Rīga un līdz 19 km attālumā no Rīgas	0,15	–	206
20–39 km	0,26	–	357
40–69 km	0,72		989
70–99 km	0,76		1 043
100–129 km	0,79		1 085
130–159 km	0,83		1 140
160–189 km	0,86		1 181
190–219 km	0,9		1 236
200–249 km	0,94		1 291
250–279 km	0,97		1 332
Vairāk nekā 280 km	1		1 373

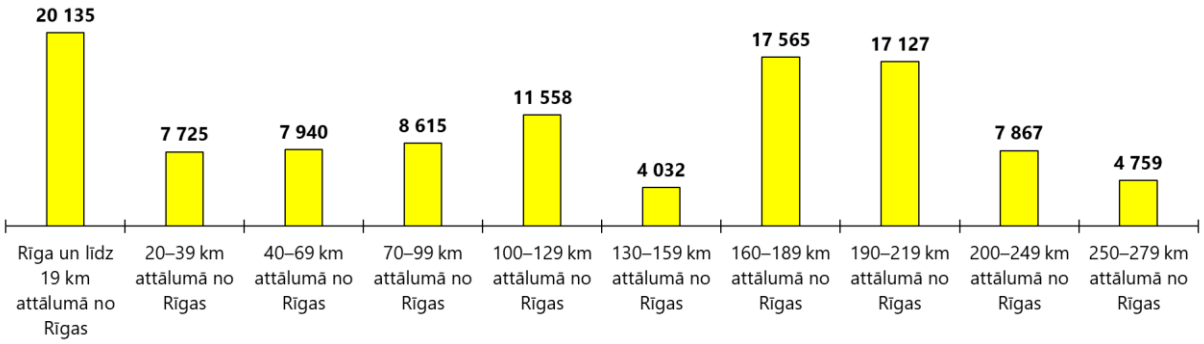
2024. gadā no janvāra līdz oktobrim kompensācijas par dzīvojamo telpu īri un transporta izdevumiem ik mēnesi piešķirtas 58–60 deputātiem (kopumā 61 personai) un tajās kopumā izmaksāts 257 831 *euro*. 37 % jeb pēc skaita 22 kompensācijas piešķirtas deputātiem, kuru dzīvesvieta atrodas ne vairāk kā 39 km attālumā no Rīgas un kuri piešķirtās kompensācijas var izmantot transporta izdevumu segšanai (1. attēls). Šobrīd neviena Saeimas deputāta pastāvīgā dzīvesvieta neatrodas tālāk kā 280 km no Rīgas. Atkarībā no konkrētā gada mēneša kompensācijas faktiski izmantojuši 44–53 deputāti. Neizmantotās kompensācijas pārsvarā attiecas uz deputātiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas līdz 39 km attālumā no Rīgas, bet vasaras mēnešos jūlijā un augustā kompensācijas nav izmantojuši arī deputāti, kuru dzīvesvieta atrodas vēl tālāk.

1. attēls. **Latvijas Republikas Saeimas deputātiem no 2024. gada janvāra līdz oktobrim piešķirtās kompensācijas sadalījumā pēc deputātu pastāvīgās dzīvesvietas attāluma no Rīgas**

Autores aprēķini, izmantojot: Saeima, 2024; Saeimas kārtības rulla 14. pants; Saeimas Prezidijs, 2011b

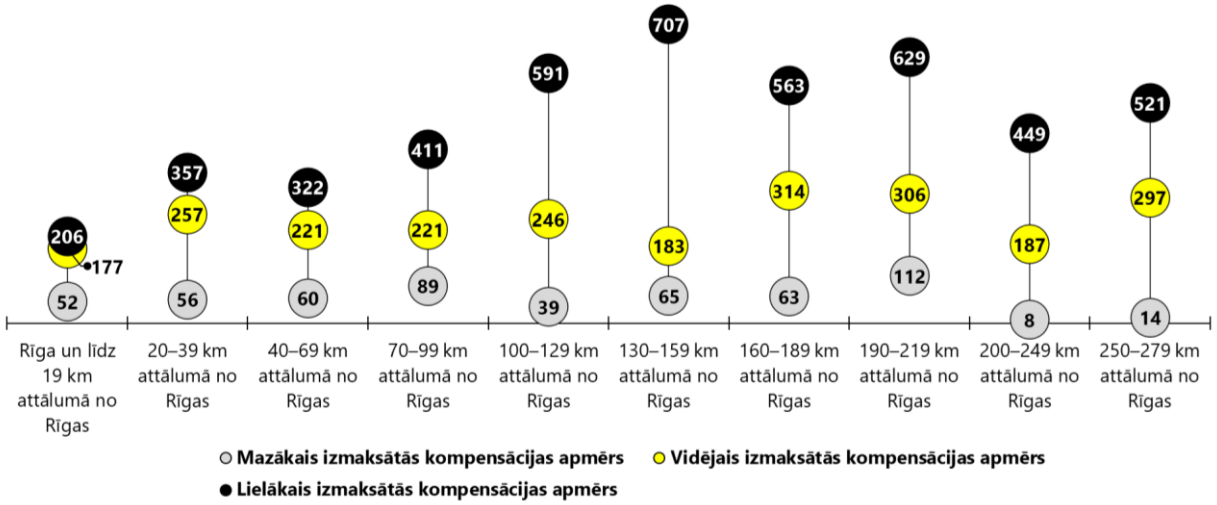
Transporta izdevumu kompensāciju apskatītajā laikposmā izmantojuši 50 deputāti. Savukārt starp tiem 11 deputātiem, kuriem bija piešķirta kompensācija, bet kuri to faktiski nav izmantojuši transporta izdevumu segšanai, ir seši deputāti, kuru dzīvesvieta atrodas Rīgā vai līdz 19 km attālumā no Rīgas, viens deputāts, kura dzīvesvieta atrodas 20–39 km attālumā no Rīgas, viens deputāts, kura dzīvesvieta atrodas 40–69 km attālumā no Rīgas, un trīs deputāti, kuru dzīvesvieta atrodas 70–129 km attālumā no Rīgas. 2024. gada 10 mēnešos transporta izdevumu kompensācijās deputātiem izmaksāti kopumā 107 324,75 *euro*, bet izmaksāto kompensāciju sadalījums pēc attāluma starp deputāta pastāvīgo dzīvesvietu un Rīgu (2. attēls) liecina, ka **kopumā parlaments visvairāk kompensāciju izmaksājis deputātiem, kuru dzīvesvieta atrodas Rīgā vai līdz 19 km attālumā no Rīgas**, kā arī deputātiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas 160–219 km attālumā no Rīgas.

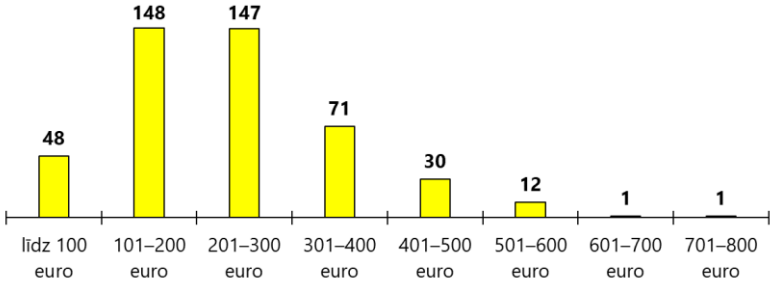
2. attēls. **Latvijas Republikas Saeimas deputātiem no 2024. gada janvāra līdz oktobrim izmaksāto transporta izdevumu kompensāciju kopsumma (*euro*) sadalījumā pēc deputāta pastāvīgās dzīvesvietas attāluma no Rīgas**

Autores aprēķini, izmantojot: Saeima, 2024; Saeimas kārtības rulla 14. pants; Saeimas Prezidijs, 2011b

Ik mēnesi izmaksāto transporta izdevumu kompensāciju apmērs variē no vidēji 177 *euro* tiem deputātiem, kuru dzīvesvieta atrodas Rīgā vai līdz 19 km attālumā no tās, līdz vidēji 314 *euro* tiem deputātiem, kuru dzīvesvieta atrodas 160–189 km attālumā no Rīgas (3. attēls). Savukārt maksimālais vienā mēnesī izmaksātās transporta izdevumu kompensācijas apmērs atkarībā no deputāta pastāvīgās dzīvesvietas bijis diapazonā no 206 līdz 707 *euro*. No gada pirmajos 10 mēnešos izmaksātajām 458 transporta izdevumu kompensācijām vairākums iekļaujas diapazonā no 101 līdz 300 *euro* mēnesī (4. attēls).

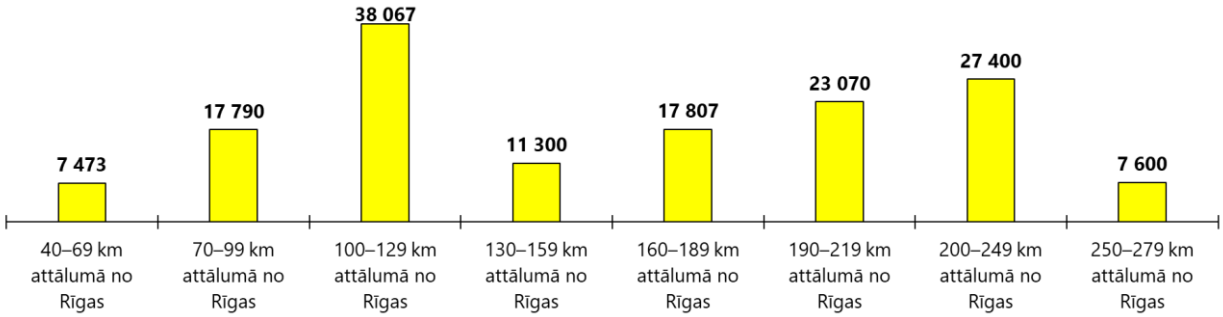

3. attēls. **Latvijas Republikas Saeimas deputātiem no 2024. gada janvāra līdz oktobrim izmaksāto transporta izdevumu kompensāciju apmērs (*euro*) sadalījumā pēc deputāta pastāvīgās dzīvesvietas attāluma no Rīgas**
Autores aprēķini, izmantojot: Saeima, 2024; Saeimas kārtības rulla 14. pants; Saeimas Prezidijs, 2011b

4. attēls. **Latvijas Republikas Saeimas deputātiem no 2024. gada janvāra līdz oktobrim izmaksāto transporta izdevumu kompensāciju skaits sadalījumā pēc izmaksātās kompensācijas apmēra mēnesī**
Autores aprēķini, izmantojot: Saeima, 2024

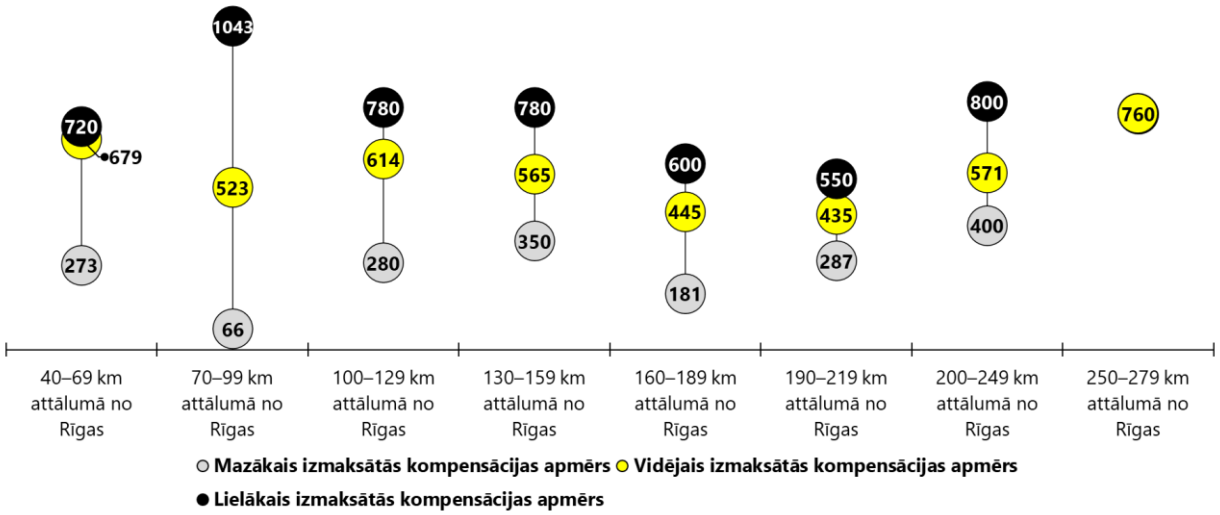
Uz dzīvojamo telpu īres vai viesnīcas izdevumu kompensāciju 2024. gadā var pretendēt tie 39 Saeimas deputāti, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas vismaz 40 km attālumā no Rīgas. 2024. gada pirmajos 10 mēnešos dzīvojamo telpu īres vai viesnīcas izdevumu kompensāciju faktiski izmantojis 31 deputāts un kompensācijās izmaksāti kopumā 150 507,02 *euro*. Izmaksāto kompensāciju sadalījums pēc deputātu pastāvīgās dzīvesvietas attāluma no Rīgas (5. attēls) liecina, ka kopumā parlaments visvairāk kompensāciju izmaksājis deputātiem, kuru dzīvesvieta atrodas 100–129 km attālumā no Rīgas.

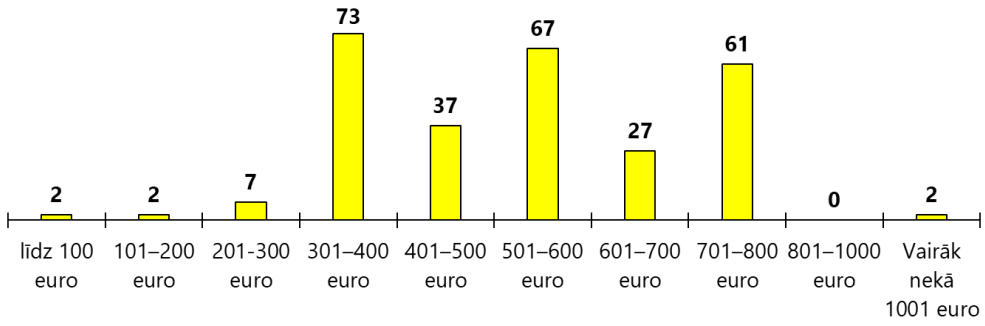
5. attēls. **Latvijas Republikas Saeimas deputātiem no 2024. gada janvāra līdz oktobrim izmaksāto dzīvojamo telpu īres vai viesnīcas izdevumu kompensāciju kopsumma (*euro*) sadalījumā pēc deputātu pastāvīgās dzīvesvietas attāluma no Rīgas**
Autores aprēķini, izmantojot: Saeima, 2024; Saeimas kārtības rulla 14. pants; Saeimas Prezidijs, 2011b

Izmaksāto dzīvojamo telpu īres vai viesnīcas izdevumu kompensāciju apmērs variē no vidēji 435–445 *euro* deputātiem, kuru dzīvesvieta atrodas 160–219 km attālumā no Rīgas, līdz vidēji 760 *euro* tam vienam deputātam, kura dzīvesvieta atrodas vistālāk no Rīgas (6. attēls). Savukārt maksimālais vienā mēnesī izmaksātās dzīvojamo telpu

īres vai viesnīcas izdevumu kompensācijas apmērs atkarībā no deputāta pastāvīgās dzīvesvietas attāluma no Rīgas bijis diapazonā no 550 līdz 1043 *euro*. Vairākums no gada pirmajos 10 mēnešos izmaksātajām 278 dzīvojamo telpu īres vai viesnīcas izdevumu kompensācijām bijis diapazonā no 301 līdz 800 *euro* mēnesī (7. attēls), un visvairāk izmaksātas kompensācijas 301–400 *euro,* 501–600 *euro* un 701–800 *euro* apmērā mēnesī. **Izmaksāto kompensāciju diapazons ir salīdzinoši liels, lai gan dzīvojamo telpu īres nosacījumi kompensāciju saņēmējiem ir vienādi**, proti – kompensāciju var saņemt, ja noīrētā dzīvojamā telpa atrodas Rīgā vai ne vairāk kā 39 km attālumā no Rīgas (Saeimas Prezidijs, 2011a).

6. attēls. **Latvijas Republikas Saeimas deputātiem no 2024. gada janvāra līdz oktobrim izmaksāto dzīvojamo telpu īres vai viesnīcas izdevumu kompensāciju apmērs (*euro*) sadalījumā pēc deputāta pastāvīgās dzīvesvietas attāluma no Rīgas**
Autores aprēķini, izmantojot: Saeima, 2024; Saeimas kārtības ruļļa 14. pants; Saeimas Prezidijs, 2011b

7. attēls. **Latvijas Republikas Saeimas deputātiem no 2024. gada janvāra līdz oktobrim izmaksāto dzīvojamo telpu īres vai viesnīcas izdevumu kompensāciju skaits sadalījumā pēc izmaksātās kompensācijas apmēra mēnesī**
Autores aprēķini, izmantojot: Saeima, 2024

Dānijas parlamenta deputātu atalgojumu veido pamatalga un piemaksa par izdevumiem. Pirmās kategorijas piemaksa tiek piešķirta deputātiem, kuru dzīvesvieta ir Dānijā, savukārt otrās kategorijas – deputātiem, kuri ievēlēti Grenlandē un Fēru salās. No šīs piemaksas netiek ieturēti nodokļi un tās apmērs ir attiecīgi 9 772 *euro* gadā (814,37 *euro* mēnesī) un 13 030 *euro* gadā (1 085,82 *euro* mēnesī). Papildus minētajai piemaksai deputāti var saņemt sabiedriskā transporta abonementa biļetes, kā arī var tikt apmaksāti viņu izdevumi par maksas tiltu, prāmju, iekšzemes lidojumu, personīgās automašīnas un – atsevišķos gadījumos – arī taksometra izmantošanu. Dānijas parlamenta deputātiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir ārpus Zēlandes salas teritorijas, tiek piedāvāta iespēja apmesties rezidencē netālu no parlamenta ēkas vai arī tikt izmitinātiem viesnīcā (*ECPRD*, 2024a). Dānijas parlamentā katrai frakcijai pienākas sešas telpas neatkarīgi no parlamentā iegūto vietu skaita, kā arī papildu telpas atbilstoši parlamentā iegūto vietu skaitam – 1,5 telpa par katru iegūto vietu. Šo telpu izmantošana ir katras frakcijas ziņā. Frakcijas un pie frakcijām nepiederošie deputāti saņem arī subsīdiju atbalsta personāla algošanai, kuras apmērs ir atkarīgs no iegūto mandātu skaita (*ECPRD*, 2019a; *ECPRD*, 2022a). Gan pašreizējie, gan bijušie deputāti var pretendēt uz tādu izdevumu atlīdzināšanu, kuri saistīti ar

papildu izglītību, ja tā ir tieši saistīta ar viņu parlamentāro darbību. Savukārt parlamenta priekšsēdētājs saņem papildu atbalstu savu parlamentāro funkciju nodrošināšanai (*ECPRD*, 2019a).

Igaunijā likums par Rīgikogu deputāta statusu noteic, ka saskaņā ar parlamenta prezidija apstiprinātajiem noteikumiem Igaunijas parlamenta deputātiem **tiek atlīdzināti šādi ar parlamentāro darbu saistīti izdevumi**:

- transporta izdevumi, tostarp par automašīnu nomu;
- pasta un sakaru izdevumi;
- komandējumu izdevumi;
- biroja (tostarp IKT aprīkojuma noma, periodika un specializētā literatūra, nelielu materiālu un vizītkaršu druka, kancelejas preces u. tml.) izdevumi;
- izdevumi par izglītību un mācībām;
- reprezentācijas izdevumi;
- tulkošanas izdevumi;
- izdevumi par apsekojumu un analīzes veikšanu, juridiskajām vai lietpratēju konsultācijām;
- izmitināšanas izdevumi;
- izdevumi par medicīniskajām pārbaudēm.

Kopējais atlīdzināmo izdevumu apmērs nedrīkst pārsniegt 30 % no deputāta algas, kas atšķiras atkarībā no katra deputāta papildus ieņemtajiem amatiem parlamentā. No izmaksātās atlīdzības netiek ieturēts ienākuma nodoklis. Uz vairumu minēto izdevumu pozīciju netiek attiecināti ierobežojumi, izņemot automašīnas nomu – šajā izdevumu pozīcijā izmaksas mēnesī nedrīkst pārsniegt 450 *euro*. Ja deputāta izdevumi mēnesī ir bijuši mazāki par maksimāli pieejamo summu – 30 % no algas –, viņš neizmantoto summu var izmantot citā mēnesī līdz finanšu gada beigām. Visi izdevumi tiek atlīdzināti, pamatojoties uz deputātu iesniegtiem maksājumus apstiprinošiem dokumentiem (rēķiniem vai izdevumu kvītīm). Izdevumu kvītī jābūt norādei uz to, kā konkrētās preces vai pakalpojumi ir saistīti ar deputāta darbu. Parlamenta administrācijas Finanšu departaments pārbauda iesniegtos rēķinus, tomēr nepārbauda šo dokumentu izcelsmi. Papildus minētajiem izdevumiem tiem **deputātiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta neatrodas Tallinā vai pašvaldībās, kuras robežojas ar Tallinu, ik mēnesi var tikt atlīdzināti izmitināšanas izdevumi līdz 20 % apmērā no algas** (*ECPRD*, 2020b; *ECPRD*, 2021a; *ECPRD*, 2021b; *ECPRD*, 2024a). Igaunijas parlamenta deputātiem (izņemot parlamenta priekšsēdētāju un viņa vietniekus) netiek nodrošināta iespēja algot personīgos palīgus, tomēr tiek nodrošināts individuāls aprīkots (tostarp ar IKT nodrošinājumu) birojs parlamenta ēkā, kā arī iespēja piedalīties parlamenta piedāvātajos mācību pasākumos (*ECPRD*, 2019c; *ECPRD*, 2020b; *ECPRD*, 2021a).

Islandē deputātu izmaksu kompensāciju nosacījumi ietverti likumā par Altinga deputātu atlīdzību un parlamentārajām izmaksām un noteikumos par Altinga deputātu izdevumu kompensāciju. Kompensāciju apmērs un izmaksu nosacījumi ik gadu tiek pārskatīti un atjaunoti. Minētie normatīvie akti noteic, ka parlamenta deputātiem, kuri pārstāv vēlēšanu apgabalu ārpus Reikjavīkas dienvidu un ziemeļu vēlēšanu apgabaliem un Dienvidrietumu vēlēšanu apgabala un kuru pastāvīgā dzīvesvieta arī atrodas ārpus šiem apgabaliem, **katru mēnesi tiek izmaksāta kompensācija 1 271,48 *euro* (185 000 ISK) apmērā izdevumiem par mājokli un uzturēšanos Reikjavīkā vai tās apkārtnē.** Savukārt tad, ja šie deputāti parlamenta sesiju laikā regulāri veic pārbraucienus no savas dzīvesvietas un Reikjavīku, viņiem ir tiesības saņemt trešdaļu (472,85 *euro* jeb 68 800 ISK mēnesī) no kompensācijas par mājokļa un uzturēšanās izdevumiem. Deputātiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas ārpus Reikjavīkas dienvidu un ziemeļu vēlēšanu apgabaliem un Dienvidrietumu vēlēšanu apgabala, bet kuriem ir vēl viens mājoklis kādā no šiem apgabaliem, var tikt piešķirta papildu kompensācija līdz 40 % apmērā no kompensācijas par mājokļa un uzturēšanās izdevumiem (509,97 *euro* jeb 74 200 ISK mēnesī). Deputātiem katru mēnesi papildus tiek piešķirti līdzekļi 285,22 *euro* (41 500 ISK) apmērā, lai apmaksātu izdevumus par pārbraucieniem savā vēlēšanu apgabalā. Turklāt **deputātiem tiek kompensēti arī ceļa izdevumi braucieniem no dzīvesvietas vai darbavietas uz Reikjavīku.** Ja deputāts saņem mājokļa un uzturēšanās izdevumu kompensāciju, viņam parlamenta sesijas laikā ir tiesības saņemt kompensāciju par vienu braucienu uz pastāvīgo dzīvesvietu nedēļā. Savukārt deputātiem, kuri dzīvo ārpus galvaspilsētas reģiona un ikdienā parlamenta sesijas laikā dodas uz parlamentu un atpakaļ, ir tiesības saņemt kompensāciju par visiem šādiem braucieniem. Par mājokļa un ceļa izdevumiem saņemtās kompensācijas ir jādeklarē, taču no tām netiek ieturēti nodokļi. Lēmumus par izdevumu kompensēšanu pieņem parlamenta kanceleja (*ECPRD*, 2021b; *ECPRD*, 2024b).

Islandes parlamenta deputātiem tiek nodrošināts aprīkots birojs, kā arī segtas ar to saistītās izmaksas un kompensēti izdevumi par telefona sakariem. Deputātiem tiek kompensēti arī citi ar darbu saistītie izdevumi. Šie **izdevumi tiek kompensēti 380,76 *euro* mēnesī (55 400 ISK) vai 4 569,07 *euro* gadā (664 800 ISK) lielā apmērā un tajos ietilpst šādas izdevumu kategorijas**:

- dalība sanāksmēs, mācību programmās un konferencēs, kas nav saistītas ar parlamentu;
- laikrakstu un žurnālu abonēšana;
- kancelejas preču iegāde lietošanai ārpus biroja;
- grāmatu iegāde;
- pasta un sakaru izdevumi;
- viesu uzņemšana, ziedi un dāvanas;
- deputātu sanāksmes un tikšanās vēlēšanu apgabalā;
- taksometra izdevumi valsts teritorijā;
- dažādi ziedojumi, tostarp iemaksas un atbalsts politiskajām partijām;
- reklāmas materiāli;
- lietpratēju palīdzība un prezentāciju materiālu sagatavošana;
- izdevumi, kas saistīti ar darba vietas ierīkošanu.

Deputātiem ir jāiesniedz minētos izdevumus apliecinoši maksājumu dokumenti. Ja deputāts attiecīgos dokumentus neiesniedz vai iesniedz tikai par daļu izdevumu, no visas izdevumu kompensācijas vai tās attiecīgās daļas tiek ieturēts ienākuma nodoklis (*ECPRD*, 2021b; *ECPRD*, 2024b).

Lietuvā visiem parlamenta deputātiem neatkarīgi no Seimā ieņemtā amata ir tiesības saņemt **vienāda apmēra kompensāciju ar parlamentāro darbību saistīto izdevumu apmaksai.** Šim mērķim tiek piešķirta summa 80 % apmērā no mēneša vidējās darba samaksas valstī – 2024. gada sākumā tie bija ne vairāk kā 1 688 *euro* mēnesī. Lietuvas Republikas Seima prezidija apstiprinātajā Lietuvas Republikas Seima deputātu līdzekļu piešķiršanas, izmantošanas un atskaitīšanās kārtībā skaidri noteiktas visas ar parlamentārajām aktivitātēm saistītās izmaksas, kuras deputātiem var tikt atlīdzinātas. **Atlīdzināmās izmaksas ietver**:

- pasta pakalpojumu un pasta preču izmaksas;
- telekomunikāciju pakalpojumu izmaksas deputātiem un viņu personīgajiem palīgiem;
- izmaksas par ziedu, grāmatu un suvenīru (tostarp oficiālo parlamenta suvenīru un parlamenta administrācijas dāvanu) iegādi;
- periodisko izdevumu un datubāzu abonementu izmaksas;
- IKT aprīkojuma (datoru, portatīvo datoru, planšetdatoru, mobilo telefonu) iegādes, nomas, tehniskās apkopes, remonta un apdrošināšanas izdevumus. Aprīkojuma iegādes gadījumā pirkumi var tikt veikti, ja līdz deputāta pilnvaru beigām atlicis vismaz viens gads;
- deputātu biroju telpu īres un ar to saistītās izmaksas, piemēram, izdevumus par biroja telpu uzturēšanu, biroja aprīkojuma nomu, tehnisko apkopi, remontu, biroja IKT aprīkojuma apdrošināšanu. Deputāta biroja remonta izmaksas var atlīdzināt tikai vienu reizi konkrētā parlamenta sasaukuma laikā;
- deputāta privātā transportlīdzekļa ekspluatācijas, tehniskās apkopes, remonta un apdrošināšanas izmaksas parlamentārās darbības nodrošināšanai;
- transportlīdzekļa nomas (neattiecas uz līzingu) izdevumus;
- izmaksas par taksometra pakalpojumiem (izņemot starppilsētu braucienus);
- sabiedriskā transporta biļešu izmaksas;
- izdevumus par informācijas, kas saistīta ar deputāta aktivitātēm, radīšanu, drukāšanu un izplatīšanu plašsaziņas līdzekļos;
- Seima prezidija apstiprināto ārvalstu ceļojumu izmaksas gadījumos, kad šīs izmaksas nesedz uzņemošā institūcija;
- izmitināšanas izdevumus deputātiem, kuri ir ievēlēti vienmandāta vēlēšanu apgabalā un kuriem nepieder dzīvojamās telpas šā vēlēšanu apgabala teritorijā vai blakus esošajos vienmandāta vēlēšanu apgabalos;
- deputāta uzturēšanās izdevumus izbraukuma sēžu laikā Lietuvas Republikas teritorijā;
- transportlīdzekļa īres izmaksas, organizējot ekskursijas parlamenta ēkā;
- kancelejas preču un pakalpojumu izdevumus;

- licencētā kredītiestādē atvērtā konta, uz kuru deputātam tiek pārskaitīti līdzekļi ar parlamentāro darbību saistīto izdevumu atlīdzināšanai, administrēšanas pakalpojumu izdevumus;
- juridiskās palīdzības vai advokāta pakalpojumu izmaksas, ja deputāts tiek pārstāvēts tiesas lietā, kas saistīta ar viņa parlamentāro darbību;
- kvalifikācijas paaugstināšanas aktivitāšu izmaksas, ja konkrētās aktivitātes nepieciešamas parlamenta darbā vēlamu prasmju pilnveidošanai;
- izdevumus par ekspertīzes piesaistīšanu;
- izdevumus par dokumentu tulkošanu svešvalodā;
- deputāta iniciēta pasākuma dalībnieku ēdināšanas izmaksas. Ja pasākums tiek organizēts parlamenta telpās, tiek atlīdzināti arī citi ar pasākuma organizēšanu saistītie izdevumi.

Kompensācija par minēto izdevumu segšanu tiek izmaksāta avansā, un no tās netiek ieturēts ienākuma nodoklis, taču deputātiem jāiesniedz Seima administrācijas Finanšu departamentam rēķini un kvītis, kas apliecina iepriekšējā mēneša vai ceturkšņa izdevumus. Iesniegtos dokumentus neskaidrību gadījumā caurlūko Seima Ētikas un procedūru komisija. Papildus minēto izdevumu atmaksai **deputātiem tiek nodrošināta iespēja tikt izmitinātiem Seima viesnīcā**, kā arī tiek nodrošināts aprīkots (tostarp ar IKT nodrošinājumu) birojs parlamenta telpās (*ECPRD*, 2021a; *ECPRD*, 2024a). Savukārt pašvaldībām ir pienākums pastāvīgi nodrošināt telpas, kurās vienmandāta vēlēšanu apgabalos ievēlētie Seima deputāti var pieņemt vēlētājus, bet daudzmandātu vēlēšanu apgabalos ievēlētie Seima deputāti var tikties ar vēlētājiem un rīkot sanāksmes (*ECPRD*, 2019a; *ECPRD*, 2021a). Lietuvas parlamenta deputātiem ir iespēja algot trīs palīgus, kuru atalgojums tiek izmaksāts no parlamenta budžeta līdzekļiem (*ECPRD*, 2019c).

Norvēģijas parlamenta deputātiem tiek atlīdzinātas dažādas ar parlamentāro darbu saistītas izmaksas, tostarp pilnā apmērā tiek atlīdzinātas transporta izmaksas oficiālajiem braucieniem, kā arī regulārajiem braucieniem (*commuter travel*) nedēļas nogalēs. Deputātiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas vairāk nekā 40 km attālumā no parlamenta, ir **tiesības bez maksas apmesties kādā no 143 parlamenta īpašumā esošajiem mēbelētiem dzīvokļiem, kā arī saņemt kompensāciju par transportu ceļā no dzīvesvietas uz parlamentu un kompensāciju par uzturēšanos Oslo – 8,13 *euro* (94 NOK) diennaktī** (*ECPRD*, 2020b; *ECPRD*, 2021b). Parlamenta administrācija izvērtē iesniegtos maksājumu apliecinošos dokumentus un pieņem lēmumu par kompensācijas izmaksu (*ECPRD*, 2020a; *ECPRD*, 2024b).

Norvēģijas parlamenta deputātiem tiek nodrošināta aprīkota darba vieta (tostarp portatīvais dators, planšetdators un mobilais telefons), kā arī tiek atlīdzināti izdevumi par sakariem un periodikas abonēšanu. Tomēr deputātiem netiek nodrošināti ne personīgie palīgi, ne birojs apgabalā, no kura deputāts ievēlēts, netiek kompensētas mācību iespējas vai citi izdevumi (*ECPRD*, 2021a; *ECPRD*, 2024b). Kompensācijām nav noteikts maksimālā apmēra ierobežojums, izņemot izdevumus par periodikas abonēšanu un interneta izmantošanu (*ECPRD*, 2024b). No deputātu atlīdzības, kā arī saņemtajām kompensācijām tiek ieturēts ienākuma nodoklis (*ECPRD*, 2021b).

Somijas parlamenta deputāti ik mēnesi saņem noteiktu naudas summu, kas paredzēta ar parlamentāro darbību saistītu izdevumu apmaksai. Piešķirtā atbalsta apmērs ir saglabājies nemainīgs kopš 2000. gada. Deputātiem no Helsinkiem un Ūsimā apgabala šī summa ir 986,81 *euro* mēnesī (jeb 30 % no publiskā sektora A 27 algu kategorijas pamatalgas), savukārt deputātiem, kuri ievēlēti no Ūsimā apgabala, bet kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas vismaz 30 km attālumā no parlamenta, kā arī deputātiem no citiem valsts apgabaliem tā ir 1 315,75 *euro* mēnesī (jeb 40 % no publiskā sektora A 27 algu kategorijas pamatalgas apmēra). Deputātiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas ārpus Helsinkiem un tuvējā Ūsimā vēlēšanu apgabala, ir iespēja saņemt papildu pabalstu 493,40 *euro* apmērā, lai segtu izdevumus par dzīvesvietu laikā, kad viņi uzturas Helsinkos. Šādā gadījumā kopējais izdevumu apmaksai paredzētais atbalsts attiecīgajiem deputātiem ir 1 809,15 *euro* mēnesī (jeb 55 % no publiskā sektora A 27 algu kategorijas pamatalgas). No minētā atbalsta netiek ieturēti nodokļi. Deputātu izdevumu apmaksai paredzētais atbalsts ir nemainīgs, un tā izlietošana netiek uzraudzīta vai auditēta. Tāpat nav noteiktas arī to izdevumu kategorijas, kuru kompensēšanai izmantojami piešķirtie līdzekļi. Deputātam jābūt spējīgam visus savus izdevumus apmaksāt no atbalstam piešķirtajiem līdzekļiem, un lūgumi segt papildu izmaksas tiek noraidīti. Izņēmums ir parlamenta priekšsēdētājs un viņa vietnieki, kuru izdevumi var tikt segti lielākā apmērā (*ECPRD*, 2019a; *ECPRD*, 2022a; *ECPRD*, 2024a).

Somijas parlamenta deputātiem tiek kompensēti arī transporta izdevumi. Transporta izdevumu kompensācija tiek izmaksāta atbilstoši iesniegtajiem maksājumus apliecinošajiem dokumentiem (*ECPRD*, 2019c; *ECPRD*, 2024a). Vienlaikus parlamenta administrācija deputātiem nodrošina arī vairāku bezmaksas pakalpojumu pieejamību, piemēram, biroju vienā no parlamenta ēkām, personīgā asistenta algošanu, lidmašīnas, autobusa vai vilciena biļetes pārbraucieniem no dzīvesvietas uz parlamentu, IKT aprīkojumu un pakalpojumus, vispārējās veselības pārbaudes un arodveselības aprūpes pakalpojumus, kā arī valodu kursus. Deputātiem un darbiniekiem parlamenta ēkās ir pieejama sporta zāle, kā arī tiek organizētas fitnesa nodarbības. Katrs deputāts saņem divus portatīvos datorus (vienu lietošanai birojā, otru – darbam mājās un darba braucienos vai darbam apgabalā, no kura deputāts ievēlēts), planšetdatoru un viedtālruni. Šis tehniskais aprīkojums ir parlamenta īpašums, un tā izmantošanas izdevumus sedz parlamenta administrācija. Citi IKT izdevumi deputātiem netiek atlīdzināti (*ECPRD*, 2022a; *ECPRD*, 2024a).

Vācijā atbilstoši Vācijas Bundestāga deputāta likumam, **deputāti ik mēnesi saņem ar nodokļiem neapliekamu atbalstu 5 051,54 *euro* apmērā** (summa ik gadu tiek pārskatīta atbilstoši vispārējam mājsaimniecību dzīves dārdzības pieaugumam valstī) ar parlamentāro darbu saistīto izmaksu segšanai. Bundestāga priekšsēdētājam šis atbalsts ir par 1 023 *euro*, bet viņa vietniekiem – par 307 *euro* lielāks nekā pārējiem deputātiem. Šos līdzekļus drīkst izmantot tikai ar parlamentāro darbu saistītiem mērķiem, bet to izlietojums netiek uzraudzīts vai kontrolēts. Ja deputāts, kura prombūtne nav attaisnota, nav parakstījies apmeklētības reģistrā parlamenta plenārsēdes dienā, minētā atbalsta summa tiek samazināta par 100–200 *euro*. Ja Bundestāga deputāts iesniedz medicīnisko izziņu, kas apliecina uzturēšanos slimnīcā, sanatorijā vai pagaidu darbnespēju, atbalsta summa tiek samazināta par 20 *euro* (*ECPRD*, 2022b; *ECPRD*, 2024a).

Ar piešķirto naudas summu deputātiem jāapmaksā izdevumi par personīgās automašīnas izmantošanu, savukārt izdevumi par taksometru, iekšzemes lidojumu un sabiedriskā transporta izmantošanu tiek apmaksāti no parlamenta līdzekļiem. Tāpat deputātiem ir tiesības izmantot arī Bundestāga transporta dienesta pakalpojumus. Piešķirtā naudas summa paredzēta, lai apmaksātu arī tādus izdevumus, kas deputātam radušies saistībā ar dzīvesvietas nodrošināšanu Berlīnē un/vai biroja uzturēšanu apgabalā, no kura viņš ievēlēts. Papildus šim atbalstam deputāti var saņemt arī kompensāciju par izdevumiem, kas saistīti ar atbalsta personāla algošanu. Maksimālā šim nolūkam pieejamā summa ir 25 874 *euro* mēnesī. Deputātiem Bundestāgā tiek nodrošināts arī 54 m^2 plašs aprīkots birojs un gada laikā ir pieejami līdzekļi līdz 12 000 *euro*, lai apmaksātu izdevumus par biroja piederumiem, tehniskajām ierīcēm (piemēram, portatīvajiem datoriem ar piederumiem, diktofonu, faksa aparātu u. tml.), parlamentārā darba vajadzībām atbilstošiem specializētiem izdevumiem, rakstāmpiederumiem, vēstuļpapīru, mobilajiem tālruņiem un mobilo un fiksēto tālruņu sakaru nodrošināšanas līgumiem. Šie līdzekļi var tikt izmantoti arī vēlēšanu apgabalu biroju aprīkojuma nodrošināšanai. Minētos izdevumus atlīdzina Bundestāga administrācija, pamatojoties uz iesniegtajiem maksājumus apliecinošajiem dokumentiem (*ECPRD*, 2022b; *ECPRD*, 2024a).

Zviedrijas parlamenta deputātu tiesības uz izdevumu atlīdzināšanu un ar to saistītie nosacījumi ir noteikti likumā par kompensāciju Riksdaga deputātiem. Atbilstoši vispārējās nodokļu sistēmas nosacījumiem Zviedrijā no jebkurām deputātiem izmaksātajām izdevumu kompensācijām tiek ieturēti nodokļi. Deputātiem tiek atlīdzināti transporta izdevumi, kas radušies, veicot parlamentāro darbu. Deputātiem tiek nodrošināta ikgadēja bezmaksas vilciena abonementa biļete, tiek kompensēti citi transporta izdevumi ceļā no dzīvesvietas uz parlamentu, kā arī tiek nodrošināta iespēja rezervēt braucienus, viesnīcas, nomas automašīnas un taksometrus, izmantojot Riksdaga administrācijas iepirktus ceļojumu aģentūras pakalpojumus. **Deputātiem, kuru dzīvesvieta atrodas vairāk nekā 50 km attālumā no parlamenta, Riksdaga administrācija nodrošina dzīvesvietu Stokholmā.** Savukārt atsevišķos gadījumos deputāts var saņemt līdz 776 *euro* mēnesī (9 000 SEK) lielu kompensāciju par izmaksām, kas radušās sakarā ar izmitināšanu Stokholmā. Nav noteikts maksimālais izmaksājamo kompensāciju apmērs, tomēr apmaksāti tiek tikai faktiskie izdevumi. Riksdaga administrācija izvērtē, vai ir izpildīti minēto kompensāciju saņemšanas nosacījumi. Turklāt parlamenta administrācija tās iekšējā audita funkciju īstenošanas ietvaros periodiski veic izlases kārtībā noteiktu deputātu pārbaudes attiecībā uz atalgojumu, pabalstiem, ceļa izdevumiem un citiem izdevumiem (*ECPRD*, 2022a; *ECPRD*, 2024a).

Papildus kompensācijām Zviedrijas parlamenta deputātiem tiek nodrošināts arī cita veida atbalsts, tostarp piešķirts birojs parlamenta telpās, IKT aprīkojums (ieskaitot portatīvo datoru, viedtālruni un planšetdatoru), tiek apmaksāti izdevumi par mobilā tālruņa izmantošanu, kā arī ir pieejami bērnu aprūpes pakalpojumi parlamenta telpās. Deputātiem ir pieejami arī arodveselības pakalpojumi, negadījumu apdrošināšana, kā arī slimības,

rehabilitācijas un vecāku pabalsti, kas tiek piešķirti papildus valsts vispārējās sociālās apdrošināšanas sistēmā paredzētajiem atbalsta maksājumiem (*ECPRD, 2021b*; *ECPRD, 2024a*). Deputātiem pieejams arī finansējums individuāliem braucieniem uz ārvalstīm, piemēram, mācību nolūkā. Savukārt frakcijām pieejams finansējums, lai nodrošinātu deputātu palīgu algošanu (*ECPRD, 2022a*). Turklāt **deputāti, kuru pastāvīgā dzīvesvieta (kas tiek uzskatīta arī par deputāta darba vietu) atrodas vairāk nekā 50 km attālumā no Stokholmas, ir tiesīgi saņemt tā dēvēto Stokholmas pabalstu**, kura apmērs ir 11,21 *euro* dienā (130 SEK) un no kura netiek ieturēti nodokļi.

Apskatīto valstu piemēri rāda, ka, lai gan visās valstīs deputātiem pieejami atbalsta mehānismi parlamentārā darba veikšanas laikā radušos izdevumu kompensēšanai, **kompensējamo izdevumu klāsts, atbalsta mehānismu veids, kā arī to piemērošanas pieeja un kritēriji ievērojami atšķiras.** Četrās no apskatītajām valstīm (Dānijā, Islandē, Somijā, Vācijā) deputātiem ik mēnesi tiek izmaksāta noteikta atbalsta summa ar parlamentāro darbu saistīto izdevumu apmaksai (2. tabula). Vienlaikus visās šajās valstīs pastāv arī papildu atbalsta mehānismi atsevišķu izdevumu veidu kompensēšanai. Savukārt pārējās valstīs, tostarp Igaunijā, Latvijā, Lietuvā, Norvēģijā un Zviedrijā deputātiem tiek kompensēti tikai faktiskie izdevumi, kas attiecas uz katrā valstī noteiktajiem izdevumu veidiem. Igaunijā, Latvijā un Lietuvā noteikts arī maksimālais izmaksājamo kompensāciju apmērs. Visās valstīs, izņemot Vāciju, kompensāciju pieejamība un apmērs atšķiras atkarībā no deputātu pastāvīgās dzīvesvietas attāluma līdz parlamentam.

2. tabula

Deputātu izdevumu kompensācijas piešķiršanas pamatprincipi

Izstrādājusi autore, balstoties uz apskata sagatavošanā izmantotajiem avotiem

	 Latvija	 Dānija	 Igaunija	 Islande	 Lietuva	 Norvēģija	 Somija	 Vācija	 Zviedrija
Parlamenta deputātu skaits 2024. gadā	**100**	**179**	**101**	**63**	**141**	**169**	**200**	**733**	**349**
Kompensāciju apmērs ir atkarīgs no faktisko izdevumu summas	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
Ik mēnesi tiek izmaksāts noteikts no faktisko izdevumu summas neatkarīgs kompensāciju apmērs		❍		❍			❍	❍	
Kompensāciju pieejamība vai apmērs atšķiras atkarībā no tā, kur ir deputāta pastāvīgā dzīvesvieta	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍		❍

2. Transporta izdevumu kompensācijas

Latvijas Republikas Saeimas kārtības rullis noteic, ka parlamenta deputātiem transporta izdevumi tiek kompensēti to faktiskajā apmērā, vienlaikus maksimālais kompensācijas apmērs ir atkarīgs no deputāta pastāvīgās dzīvesvietas attāluma līdz parlamentam (sk. 1. nodaļu). Par faktiskajiem transporta izdevumiem tiek uzskatīti izdevumi par pilsētas un starppilsētu sabiedriskā transporta biļešu iegādi, kā arī izdevumi par deputāta īpašumā vai valdījumā esoša transportlīdzekļa izmantošanu. Lai saņemtu kompensāciju, deputātam jāiesniedz dokumenti, kas apliecina transportlīdzekļa lietošanas tiesības (transportlīdzekļa reģistrācijas apliecība), kā arī dokumenti, kas apliecina faktiski veiktos maksājumus – piemēram, sabiedriskā transporta biļetes, maksājuma dokumenti par degvielu vai automašīnas uzlādi. Iegādātās degvielas veidam jāatbilst transportlīdzekļa reģistrācijas apliecībā norādītajam degvielas veidam. Deputāts var iesniegt arī dokumentus par citiem ar deputāta īpašumā vai valdījumā esoša transportlīdzekļa izmantošanu saistītiem izdevumiem, kas tiek izvērtēti, pieņemot lēmumu par kompensācijas izmaksāšanu atbilstoši konkrētā gadījuma apstākļiem (Saeimas

Prezidijs, 2011a). Transporta izdevumi netiek kompensēti deputātiem, kuriem kā Saeimas amatpersonām lietošanā pieškirta automašīna dienesta vajadzībām.

Dānijā deputāti var saņemt sabiedriskā transporta bezmaksas abonementa biļetes, kuras var izmantot, gan veicot parlamentāro darbu, gan arī pārvietojoties no savas dzīvesvietas uz parlamentu. Šīs abonementa biļetes attiecas arī uz maksas tiltu izmantošanu. Nepieciešamības gadījumā deputātiem tiek atlīdzinātas izmaksas arī par prāmja izmantošanu vai iekšzemes lidojumiem, ja šie pārbraucieni bijuši saistīti ar parlamentārā darba veikšanu vai arī veikti nokļūšanai no deputāta dzīvesvietas uz parlamentu. Atsevišķos gadījumos saistībā ar parlamentārā darba veikšanu tiek atlīdzinātas izmaksas arī par taksometra izmantošanu – galvenokārt tad, ja tas nepieciešams, lai no parlamenta ēkas nokļūtu lielākajās dzelzceļa un metro stacijās vai Kopenhāgenas lidostā. Ja pastāv iespēja iekšzemes lidojumu aizstāt ar braucienu ar deputāta personīgo automašīnu un šāda brauciena izmaksas nav lielākas par lidojuma izmaksām, parlamenta deputāti var saņemt kompensāciju par savas automašīnas izmantošanu braucieniem no dzīvesvietas uz parlamentu, no dzīvesvietas uz darba sanāksmēm un no parlamenta uz darba sanāksmēm. Transporta kompensāciju apmērs atbilstoši nobrauktajiem kilometriem tiek aprēķināts saskaņā ar Dānijas Nodokļu padomes apstiprinātajām likmēm, un no šīm kompensācijām netiek ieturēti nodokļi. Deputātu ceļa izdevumu pārskatus pārbauda parlamenta administrācijas Finanšu birojs (*ECPRD*, 2022a; *ECPRD*, 2024a).

Igaunijas parlamenta deputāti var saņemt atmaksu par sabiedriskā transporta, taksometra, personīgās automašīnas izmantošanu (izmaksas par degvielu un maksas stāvvietu izmantošanu), kā arī automašīnas nomu (neattiecas uz līzingu). Automašīnas nomas izmaksas mēnesī nedrīkst pārsniegt 450 *euro*. Savukārt kopējās deputātu izdevumu, tostarp transporta izdevumu, kompensācijas apmērs nevar pārsniegt 30 % no algas (sk. 1. nodaļu). Transporta kompensācijas apmērs nav atkarīgs no deputāta pastāvīgās dzīvesvietas attālumam līdz Tallinai. Papildus šīm kompensācijām parlamenta priekšsēdētājs un viņa vietnieks var izmantot arī valsts nodrošinātas automašīnas un šoferu pakalpojumus. Tomēr pašam parlamentam savas autobāzes nav (*ECPRD*, 2019a; *ECPRD*, 2021a; *ECPRD*, 2024a).

Islandē visiem parlamenta deputātiem tiek kompensēti transporta izdevumi, kas saistīti ar viņu parlamentāro darbu un pārbraucieniem no dzīvesvietas uz parlamentu. Ja deputāts saņem mājokļa un uzturēšanās izdevumu kompensāciju, viņam parlamenta sesijas laikā ir tiesības saņemt kompensāciju par vienu braucienu uz pastāvīgo dzīvesvietu nedēļā. Savukārt deputātiem, kuri dzīvo ārpus galvaspilsētas reģiona un ikdienā parlamenta sesijas laikā dodas uz parlamentu un atpakaļ, ir tiesības saņemt kompensāciju par visiem šādiem braucieniem. Deputātiem katru mēnesi papildus tiek piešķirti līdzekļi 285,22 *euro* (41 500 ISK) apmērā, lai apmaksātu izdevumus par pārbraucieniem viņu vēlēšanu apgabalā. Gadījumos, kad deputāts ceļo ar lidmašīnu, papildus aviobiļešu izmaksām viņam tiek atlīdzināti arī taksometra izdevumi ceļā līdz lidostai (*ECPRD*, 2021b; *ECPRD*, 2024b).

Gadījumā, kad oficiālajiem pārbraucieniem tiek izmantota personīgā automašīna, deputāts saskaņā ar Ceļa izdevumu komisijas izdotiem noteikumiem var saņemt piemaksas par nobrauktajiem kilometriem. Šajās piemaksās ir ietverti izdevumi par degvielu, taču izdevumi par automašīnas apdrošināšanu, remontu un maksas stāvvietu izmantošanu netiek atlīdzināti. Kompensācija tiek aprēķināta, ņemot vērā īsāko maršrutu starp galamērķiem, un deputātiem ir jāveic šādu braucienu uzskaite. Deputātiem, kuri gada laikā ar personīgo automašīnu nobrauc vairāk nekā 15 000 km, parlaments nodrošina nomas automašīnu. Šādos gadījumos parlaments sedz visas nomas transportlīdzekļa ekspluatācijas izmaksas. Deputātiem, kuri uztur divas dzīvesvietas un parlamenta sesijas laikā regulāri veic pārbraucienus starp dzīvesvietu un Reikjavīku, ir tiesības izmantot nomas auto Reikjavīkā, sedzot degvielas izmaksas no personīgajiem līdzekļiem. Savukārt deputāti, kuri atsakās no nomas automašīnas izmantošanas, zaudē tiesības saņemt transporta kompensāciju par nobraukumu, kas pārsniedz 15 000 km gadā (*ECPRD*, 2021b; *ECPRD*, 2024b).

Lietuvas parlamenta deputātiem no līdzekļiem ar parlamentāro darbību saistīto izdevumu segšanai (sk. 1. nodaļu) tiek atmaksātas sabiedriskā transporta un taksometra pakalpojumu (izņemot starppilsētu braucienus) izmantošanas izmaksas. Tāpat deputāti var saņemt kompensāciju par privātā transportlīdzekļa ekspluatācijas izmaksām (tostarp izmaksām par degvielu, remonta pakalpojumiem,

apdrošināšanu, maksas stāvvietu izmantošanu) un transportlīdzekļa nomas izdevumiem parlamentārās darbības nodrošināšanai. Nomātajam transportlīdzeklim jābūt aprīkotam ar hibrīda vai elektrisko dzinēju vai arī jāatbilst EURO 6 izmešu standartam. Transportlīdzekļa nomas izmaksas nedrīkst pārsniegt 50 % no mēneša maksimālā ar parlamentārām aktivitātēm saistīto izdevumu kompensāciju apmēra. Lai saņemtu kompensāciju par minētajām izmaksām, deputātiem jāiesniedz Seima administrācijas Finanšu departamentam rēķini un kvītis, kas apliecina izdevumus iepriekšējā mēnesī vai ceturksnī (*ECPRD*, 2024a).

Deputātiem ir iespēja izmantot arī Seima autobāzes pakalpojumus, tomēr bez papildu samaksas autobāzes transportlīdzekļus drīkst izmantot tikai Seima komisiju, frakciju vai prezidija noteikto uzdevumu veikšanai (piemēram, tikšanās ar oficiālajām delegācijām u. tml.). Prezidijs katrai komisijai un frakcijai nosaka transportlīdzekļu gada nobraukuma ierobežojumus (kilometros). Savukārt atsevišķiem Seima deputātiem ir iespēja pasūtīt autobāzes transportlīdzekli ar vadītāju un apmaksāt šos pakalpojumus atbilstoši Seima ģenerālsekretāra noteiktajiem tarifiem. Tomēr praksē deputāti šo iespēju izmanto reti, un ar parlamentāro darbību saistīto izdevumu apmaksai paredzētos līdzekļus izmanto attiecībā uz sava personīgā transportlīdzekļa izmantošanu (*ECPRD*, 2019c).

Norvēģijas parlamenta deputātiem tiek atlīdzinātas transporta izmaksas oficiālajiem braucieniem, kā arī regulārajiem braucieniem (*commuter travel*) nedēļas nogalēs. Ja attālums no deputāta dzīvesvietas līdz parlamentam pārsniedz 40 km, viņam tiek atlīdzināti ceļa izdevumi uz dzīvesvietu un no tās sesiju sākumā un beigās, kā arī reizi nedēļā brīvdienu periodos un nedēļas nogalēs. Savukārt tiem deputātiem, kuriem ir bērni līdz 19 gadu vecumam, tiek segti arī izdevumi par diviem braucieniem uz mājām nedēļā. Ceļa izdevumi galvaspilsētas robežās netiek kompensēti, tomēr pēc ieilgušām parlamenta sanāksmēm (pēc plkst. 22.00) tiek atlīdzināti taksometra izdevumi braucieniem uz deputātu naktsmītni Oslo (*ECPRD*, 2020b; *ECPRD*, 2021b). Deputātiem ir iespēja saņemt kompensāciju arī par personīgās automašīnas izmantošanu. Šīs kompensācijas apmērs par katru nobraukto kilometru no 2024. gada 25. novembra ir 0,42 *euro* (4,90 NOK), no kuriem 0,30 *euro* (3,50 NOK) netiek aplikti ar nodokļiem. Papildus var tikt atlīdzināti izdevumi arī par ceļu nodevām, prāmju un maksas stāvvietu izmantošanu. Oficiāliem braucieniem var tikt izmantoti arī automašīnu koplietošanas pakalpojumi, bet gadījumā, kad tie nav pieejami, deputāti automašīnas var iznomāt. Automašīnu var nomāt tikai uz laiku, kamēr deputāts atrodas oficiālā braucienā, līdz ar to automašīnu līzings nav pieļaujams. Nav noteikts transporta izdevumu kompensācijas maksimālais apmērs, taču transporta izdevumu atlīdzību izmaksa Norvēģijas parlamentā tiek stingri uzraudzīta un regulēta (*ECPRD*, 2024b).

Somijas parlamenta deputātiem tiek nodrošinātas lidmašīnas, autobusa un vilciena biļetes pārbraucieniem parlamentārā darba veikšanas nolūkā. Deputātiem tiek piešķirta pirmās klases abonementa biļete braucieniem visos valsts dzelzceļa maršrutos un autobusu līnijās. Savukārt izdevumi par iekšzemes lidojumiem tiek kompensēti atbilstoši parlamenta kancelejas noteiktai kārtībai. Lai pārvietotos Helsinku metropoles teritorijā, deputāti var izmantot arī pilsētas sabiedrisko transportu vai taksometru. Transporta izdevumu kompensācijas tiek izmaksātas atbilstoši iesniegtajiem maksājumus apliecinošajiem dokumentiem. Kompensācija par personīgās automašīnas izmantošanu iespējama vienīgi gadījumos, kad deputāts var pierādīt, ka braucieniem no viņa dzīvesvietas uz parlamentu nav pieejams sabiedriskais transports vai arī tā izmantošana ir pārlieku laikietilpīga. Šis nosacījums attiecas arī uz braucieniem no dzīvesvietas uz tuvāko dzelzceļa staciju vai lidostu. Minētajiem nosacījumiem izpildoties, deputāts var saņemt kompensāciju 0,57 *euro* apmērā par katru nobraukto kilometru. Savukārt deputātu izdevumi par personīgo transportlīdzekļu nomu vai līzingu netiek atlīdzināti (*ECPRD*, 2019c; *ECPRD*, 2024a).

Vācijas Bundestāga deputātiem ir tiesības bez maksas izmantot visus transporta pakalpojumus, ko piedāvā dzelzceļa operators *Deutsche Bahn AG*. Bundestāga deputāti, iesniedzot izmaksas apliecinošas kvītis, var saņemt kompensāciju par taksometru, iekšzemes lidojumu, Berlīnes–Brandenburgas transporta tīkla sabiedrisko transportlīdzekļu un citu pārvietošanās līdzekļu (piemēram, koplietošanas transporta līdz augstākajai vidējai klasei) izmantošanu. Braucieniem Berlīnē un uz Berlīnes lidostām deputāti var izmantot arī Bundestāga transporta dienesta transportlīdzekļus. Savukārt izdevumi par braucieniem ar privāto automašīnu saistībā ar parlamentāro darbu deputātiem ir jāsedz no kopējās ikmēneša atbalsta summas. Papildu kompensācija šādiem izdevumiem netiek nodrošināta (*ECPRD*, 2021b; *ECPRD*, 2024a). Ja deputātam ekskluzīvai lietošanai ir piešķirta Bundestāga transporta dienesta automašīna, viņam ikmēneša izdevumu kompensācija tiek samazināta par 25 %.

Zviedrijas parlamenta deputātiem tiek atlīdzināti transporta izdevumi parlamentārā darba veikšanas ietvaros. Deputātiem bez maksas tiek nodrošināta ikgadēja vilciena abonementa biļete, bet deputāti, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas tālu no parlamenta vai kuriem citu iemeslu dēļ regulāri nepieciešams ceļot ar lidmašīnu, var pieteikties arī aviotransporta gada abonementa biļetei. Papildus tiek kompensēti izdevumi arī par citu veidu transporta izmantošanu ceļā no dzīvesvietas uz parlamentu un oficiālajiem braucieniem. Ja nav pieejams sabiedriskais transports vai pastāv īpaši iemesli (piemēram, smaga bagāža, medicīniski apsvērumi vai būtisks laika ietaupījums), deputātiem var tikt kompensēti arī izdevumi par taksometra izmantošanu. Deputātiem ir pienākums uzturēt braucienu uzskaites žurnālu. Deputāti, kuri oficiālajiem braucieniem un ceļam no dzīvesvietas uz parlamentu izmanto personīgo automašīnu, par katru nobraukto kilometru var saņemt kompensāciju 0,33 *euro* (3,80 SEK) apmērā, no kuras par 0,22 *euro* (2,50 SEK) netiek ieturēti nodokļi. Tiek atlīdzināti arī faktiski radušies izdevumi par maksas stāvvietu izmantošanu un sastrēguma nodevām. Deputātiem oficiālo braucienu vajadzībām tiek nodrošināta arī iespēja nomāt automašīnu, un tādā gadījumā tiek atlīdzinātas automašīnas nomas, degvielas vai uzlādes, maksas autostāvvietu izmantošanas un sastrēguma nodevu izmaksas (*ECPRD*, 2024a).

3. tabula

Transporta izdevumu kompensāciju piešķiršanas pamatprincipi

Izstrādājusi autore, balstoties uz apskata sagatavošanā izmantotajiem avotiem

	Latvija	Dānija	Igaunija	Islande	Lietuva	Norvēģija	Somija	Vācija	Zviedrija
Kompensāciju apmērs ir atkarīgs no faktisko izdevumu summas	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
Ik mēnesi tiek izmaksāta noteikta no faktisko izdevumu summas neatkarīga apmēra kompensācija				❍				❍	
Kompensāciju vai pakalpojumu pieejamība vai apmērs atšķiras atkarībā no tā, kur ir deputāta pastāvīgā dzīvesvieta	❍			❍		❍			❍
Tiek nodrošinātas sabiedriskā transporta abonementa biļetes		❍					❍	❍	❍
Deputātiem tiek kompensēti izdevumi par personīgās automašīnas izmantošanu	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍
Deputātiem tiek kompensēti izdevumi par auto nomāšanu			❍	❍	❍	❍		❍	❍

Apskatītajās valstīs deputātiem transporta izdevumi pārsvarā tiek atlīdzināti atbilstoši to faktiskajam apmēram (3. tabula). Dānijā, Somijā, Vācijā un Zviedrijā deputātiem tiek nodrošinātas sabiedriskā transporta abonementa biļetes. Visās apskatītajās valstīs deputātiem tiek kompensēti izdevumi par personīgās automašīnas izmantošanu. Tomēr, salīdzinājumā ar Latviju, **citās valstīs ir izvirzīti stingrāki nosacījumi ar personīgā transportlīdzekļa izmantošanu saistīto izdevumu kompensēšanai**, piemēram:

- jāveic braucienu uzskaite (Islandē, Norvēģijā, Zviedrijā);
- kompensācijas apmērs ir saistīts ar oficiālajos braucienos veikto attālumu (Islandē, Norvēģijā, Zviedrijā);
- pastāv stingri nosacījumi attiecībā uz gadījumiem, kad pieļaujama personīgās automašīnas izmantošana (Dānijā, Somijā).

Tikai Islandē, Latvijā, Norvēģijā un Zviedrijā transporta kompensāciju pieejamība vai apmērs ir saistīts ar deputāta pastāvīgās dzīvesvietas attālumu līdz parlamentam. Islandē un Norvēģijā šie nosacījumi ir saistīti ar kompensējamo pārbraucienu skaitu, bet Zviedrijā – ar aviotransporta abonementa biļešu pieejamību.

3. Ar dzīvojamām telpām saistīto izdevumu kompensācijas

Latvijā Saeimas deputātiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas vismaz 40 km attālumā no Rīgas, faktiskajā apmērā tiek atlīdzināti izdevumi par dzīvojamo telpu īri vai viesnīcu. Kompensācijas apmērs ir atkarīgs no deputāta pastāvīgās dzīvesvietas attāluma līdz parlamentam (sk. 1. nodalu). Par deputāta pastāvīgo dzīvesvietu tiek uzskatīta tā dzīvesvieta, kuras adresi deputāts norādījis savā valsts amatpersonas deklarācijā. Savukārt dzīvojamai telpai, kas tiek īrēta, jāatrodas Rīgā vai ne vairāk kā 39 km attālumā no Rīgas. Minēto attālumu aprēķināšanai tiek izmantots deputāta pašdeklarēšanās princips. Lai saņemtu kompensāciju, deputātiem jāiesniedz dokumenti, kas apliecina dzīvojamās telpas lietošanas tiesības (viesnīcas rēķinu vai īres līguma kopiju un izīrētāja nodokļu maksātāja reģistrācijas apliecības kopiju) un faktiski veiktos maksājumus (Saeimas Prezidijs, 2011a).

2009. gadā **Dānijas** parlaments ieviesa mājokļu shēmu, nodrošinot dzīvokli rezidencē netālu no parlamenta ēkas tiem deputātiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir ārpus Zēlandes salas teritorijas. Šīs shēmas izveidošanas mērķis bija atvieglot jaunievēlēto deputātu darba gaitu uzsākšanu, lai viņi jau no pirmās darba dienas varētu koncentrēties uz parlamentāro darbu, neraizējoties par sadzīvisku jautājumu risināšanu. Pašlaik parlamenta rīcībā ir 90 parlamenta deputātiem pieejami dzīvokļi 40–80 m^2 platībā un pieci parlamenta prezidija locekļiem pieejami dzīvokļi 36–106 m^2 platībā. Parlamenta priekšsēdētāja dzīvoklis ir lielāks, jo paredzēts arī reprezentācijas nolūkiem. Prezidija locekļiem piešķirtie dzīvokļi ir neatņemama parlamenta ēku kompleksa daļa, un tādēļ tajos, tāpat kā citos parlamenta birojos un telpās, tiek nodrošināti uzkopšanas pakalpojumi. Tie deputāti, kuriem piešķirts kāds no mājokļu shēmas dzīvokļiem, tajā var uzturēties bez maksas, kā arī **papildus var saņemt līdz 4 786 *euro* gadā (398,84 *euro* mēnesī) lielu finansējumu, lai segtu otras mājsaimniecības uzturēšanas izmaksas**. No šīs summas netiek ieturēti nodokļi. Ja parlaments nevar nodrošināt dzīvokli deputātam, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir ārpus Zēlandes, viņam var tikt atlīdzināti izdevumi par apmešanos viesnīcā Kopenhāgenā, lai viņš varētu apmeklēt ar parlamentāro darbu saistītās sanāksmes. Kalendāra gada laikā var atmaksāt izdevumus par ne vairāk kā 12 nakšņošanas reizēm (naktīm) viesnīcā Kopenhāgenā. Savukārt gadījumos, kad viesnīcas pakalpojumi būtu jāizmanto nesamērīgi ilgi, deputāts var saņemt kompensāciju par pastāvīgas papildu dzīvesvietas nodrošināšanu Kopenhāgenas apgabalā. Šādas kompensācijas maksimālais apmērs ir 11 965 *euro* gadā (997,05 *euro* mēnesī). Savukārt tad, ja kāds no parlamenta rīcībā esošajiem dzīvokļiem ir brīvs, to uz vienu parlamenta darbības gadu bez maksas var nodot cita deputāta rīcībā. Tomēr tie deputāti, kuriem šādā gadījumā piešķirts dzīvoklis, nesaņem finansējumu otras mājsaimniecības uzturēšanas izmaksu kompensēšanai. Turklāt tiem deputātiem, kuru dzīvesvieta atrodas Zēlandes salā, bet kuri ir ievēlēti no apgabala Fīnas salā vai Jitlandes salā, kas ir tālu no viņu dzīvesvietas, kalendāra gadā var tikt apmaksāti izdevumi par 12 nakšņošanas reizēm (naktīm) viesnīcā saistībā ar sanāksmēm un tikšanās reizēm apgabalā, no kura attiecīgais parlamenta loceklis ievēlēts (*ECPRD*, 2022a; *ECPRD*, 2024a).

Igaunijas parlamenta deputātiem netiek nodrošināti dzīvokļi parlamenta īpašumos. Tomēr tie deputāti, kuru dzīvesvieta atbilstoši iedzīvotāju reģistrā pieejamai informācijai neatrodas Tallinā vai pašvaldībās, kas robežojas ar Tallinu, pēc pieprasījuma ik mēnesi var saņemt **dzīvojamo telpu izmaksu kompensāciju, kuras apmērs nepārsniedz 20 % no deputāta mēnešalgas.** Var tikt kompensēti šādi izdevumi: ikmēneša īres maksa, papildu izdevumi par komunālajiem pakalpojumiem (apkuri, elektrību, ūdensapgādi, apsaimniekošanu, atkritumu apsaimniekošanu), starpniecības nauda nekustamā īpašuma aģentam par dzīvokļa atrašanu. Var tikt kompensēti arī izdevumi par dzīvošanu viesnīcā. Kompensētajos izdevumos neietilpst ikmēneša maksa par sakaru pakalpojumiem un drošības depozīta maksa dzīvokļa īpašniekam. Izdevumi tiek atlīdzināti, pamatojoties uz deputātu iesniegtajiem maksājumus apliecinošajiem dokumentiem (*ECPRD*, 2020b; *ECPRD*, 2024a).

Islandē likums par Altinga deputātu atlīdzību un parlamentārajām izmaksām noteic, ka tiem parlamenta deputātiem, kuri pārstāv vēlēšanu apgabalu ārpus Reikjavīkas dienvidu un ziemeļu vēlēšanu apgabaliem un Dienvidrietumu vēlēšanu apgabala un kuru pastāvīgā dzīvesvieta arī atrodas ārpus šiem apgabaliem, **katru mēnesi tiek izmaksāta kompensācija 1 271,48 *euro* (185 000 ISK) apmērā par izdevumiem, kas saistīti ar mājokli un uzturēšanos Reikjavīkā vai tās apkārtnē.** Ja šie deputāti parlamenta sesiju laikā regulāri veic pārbraucienus no savas dzīvesvietas uz Reikjavīku, viņiem ir tiesības saņemt trešdaļu (472,85 *euro* jeb 68 800 ISK mēnesī) no kompensācijas par mājokļa un uzturēšanās izdevumiem. Deputātiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas ārpus Reikjavīkas dienvidu un ziemeļu vēlēšanu apgabaliem un Dienvidrietumu vēlēšanu apgabala, bet kuriem ir vēl viens mājoklis kādā no šiem apgabaliem, var tikt piešķirta papildu kompensācija līdz 40 % apmērā no kompensācijas par mājokļa un uzturēšanās izdevumiem (509,97 *euro* jeb 74 200 ISK) (*ECPRD*, 2021b; *ECPRD*, 2024b).

Saskaņā ar **Lietuvas** Republikas Seima statūtu 15.[4.] pantu deputātiem ir **tiesības uz uzturēšanos Seima viesnīcā**. Priekšroka tiek dota tiem deputātiem, kuriem nav īpašumtiesību uz dzīvojamajām telpām Viļņas pilsētas pašvaldības teritorijā vai līdz 25 km attālumā no Viļņas pilsētas pašvaldības administratīvajām robežām un arī pēdējo piecu gadu laikā tādu tiesību nav bijis. Šiem deputātiem var tikt atlīdzināti arī izdevumi par ūdensapgādi, elektrību, gāzi, siltumapgādi un citiem komunālajiem pakalpojumiem, savukārt citiem deputātiem, kuri uzturas Seima viesnīcā, par minētajiem pakalpojumiem jānorēķinās ar saviem līdzekļiem. Ja Seima viesnīcā nav deputātam ar speciālām vajadzībām pieejamas dzīvojamās platības, šādam deputātam var tikt kompensēta pielāgotas dzīvojamās platības īres maksa, kā arī izdevumi par komunālajiem pakalpojumiem, līdz 80 % apmērā no mēneša vidējās darba samaksas valstī. Savukārt no pieejamā atbalsta ar parlamentāro darbu saistīto izdevumu kompensēšanai var tikt apmaksāti izmitināšanas izdevumi deputātiem, kuri ievēlēti vienmandāta vēlēšanu apgabalā un kuriem nepieder dzīvojamās telpas šā vēlēšanu apgabala teritorijā vai blakus esošajos vienmandāta vēlēšanu apgabalos (*ECPRD*, 2024a).

Norvēģijas parlamenta deputātiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas vairāk nekā 40 km attālumā no parlamenta, ir **tiesības bez maksas apmesties kādā no 143 parlamenta īpašumā esošajiem mēbelētajiem dzīvokļiem**. Parlamenta administrācija sedz izmaksas par deputātu uzturēšanos šajos dzīvokļos (*ECPRD*, 2021b).

Somijas parlamenta deputāti, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas ārpus Helsinkiem un tuvējā Ūsimā vēlēšanu apgabala, **var saņemt pabalstu, lai apmaksātu dzīvesvietas izmaksas par laiku, kamēr viņi uzturas Helsinkos.** Šā pabalsta apmērs ir 493,40 *euro* mēnesī, un tas kopā ar atbalstu parlamentārās darbības izdevumu segšanai veido 1 809,15 *euro* mēnesī. Lai saņemtu šo pabalstu, deputātam jāiesniedz dokumentārs apliecinājums tam, ka viņam pieder vai tiek īrēts mājoklis Helsinkos, Espo, Kauniainenā vai Vantā. **Ar šo pabalstu faktiski var apmaksāt tikai nelielu dzīvesvietas izmaksu daļu** – pieticīga dzīvokļa īres maksa Helsinkos vidēji ir vairāk nekā divas reizes lielāka par minētā pabalsta apmēru (*ECPRD*, 2020b; *ECPRD*, 2024a). Savukārt deputātam, kurš ievēlēts no Ūsimā apgabala, bet kura pastāvīgā dzīvesvieta atrodas vismaz 30 km attālumā no parlamenta, netiek piešķirts papildu pabalsts mājokļa izdevumu apmaksai, bet tiek palielināts ar parlamentāro darbību saistīto izdevumu apmaksai paredzētais atbalsts – tā apmērs sasniedz 1 315,75 *euro* mēnesī jeb 40 % no publiskā sektora A 27 algu kategorijas pamatalgas apmēra (sk. 1. nodalu).

Vācijas Bundestāga deputāti ar dzīvesvietu saistītos izdevumus sedz no ik mēnesi piešķirtā atbalsta 5 051,54 *euro* apmērā (*ECPRD*, 2024a).

Zviedrijas parlamenta deputātiem, kuru dzīvesvieta atrodas vairāk nekā 50 km attālumā no parlamenta, Riksdaga administrācija **nodrošina dzīvesvietu Stokholmā un sedz ar to saistītos izdevumus**. Deputātiem tiek piedāvāta iespēja apmesties Riksdaga administrācijas īpašumos vai arī Riksdaga administrācijas vārdā īrētos dzīvokļos. Uzturoties Riksdaga administrācijas īpašumos kopā ar ģimeni, deputātam par katru tās pilngadīgo locekli jāmaksā noteikta uzturēšanās maksa. Ja pastāv īpaši apstākļi (piemēram, slimība, invaliditāte, ģimenes apstākļi vai citi apstākļi, kuru dēļ nepieciešama mājokļa pielāgošana), deputāts

var saņemt līdz 776 *euro* mēnesī (9 000 SEK) lielu kompensāciju par izmitināšanas izdevumiem Stokholmā, kā arī līdz 25,86 *euro* mēnesī (300 SEK) lielu kompensāciju par elektroenerģijas izmaksām, ja tās nav iekļautas kopējā izmitināšanas izdevumu summā. Ja deputāts uzturas sev piederošā dzīvoklī, viņš var pretendēt uz kompensāciju par ikmēneša maksājumu dzīvokļu īpašnieku biedrībai (*ECPRD, 2024a*).

4. tabula

Dzīvojamo telpu izdevumu kompensāciju piešķiršanas pamatprincipi

Izstrādājusi autore, balstoties uz apskata sagatavošanā izmantotajiem avotiem

	 Latvija	 Dānija	 Igaunija	 Islande	 Lietuva	 Norvēģija	 Somija	 Vācija	 Zviedrija
Tiek nodrošināta iespēja apmesties parlamenta īpašumā esošos vai parlamenta īrētos dzīvokļos		❍			❍	❍			❍
Tiek nodrošinātas kompensācijas par dzīvojamo telpu izmaksām	❍	❍	❍	❍	❍		❍		❍
Deputāti ar dzīvesvietu saistītās izmaksas sedz no kopējās ikmēneša izdevumu kompensāciju summas								❍	
Dzīvesvietu vai kompensāciju pieejamība vai apmērs atšķiras atkarībā no tā, kur ir deputāta pastāvīgā dzīvesvieta	❍	❍	❍	❍	❍	❍	❍		❍

Atšķirībā no transporta izdevumu kompensācijām visās apskatītajās valstīs, izņemot Vāciju, izdevumi par dzīvojamo telpu vai viesnīcu tiek atlīdzināti tikai tiem deputātiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas tālu no parlamenta (4. tabula). Dānijā, Lietuvā, Norvēģijā un Zviedrijā deputātiem tiek nodrošināta iespēja bez maksas uzturēties parlamenta īpašumos vai arī parlamenta īrētos dzīvokļos, savukārt pārējās valstīs deputātiem tiek kompensēti dzīvokļu īres vai viesnīcas izdevumi. Dānijā pieejams ne tikai atbalsts, kas sedz ar uzturēšanos parlamenta tuvumā saistītos izdevumus, bet arī otras mājsaimniecības uzturēšanas izdevumus.

4. Kompensācijas par reprezentācijas izdevumiem

Apskatā aplūkoto valstu normatīvajos aktos, kas nosaka deputātiem kompensējamo izdevumu klāstu, pārsvarā netiek iekļauti nosacījumi par reprezentācijas izdevumu atlīdzināšanu, kā arī parlamenta oficiālo suvenīru un dāvanu pieejamību un izmantošanu. **Tikai Igaunijas, Islandes un Lietuvas parlamentā reprezentācijas izdevumi ir ietverti ar deputātu parlamentāro darbību saistīto kompensējamo izdevumu klāstā.** Vienlaikus pastāv vairāki gadījumi, kad deputātiem tiek nodrošinātas parlamenta oficiālās reprezentācijas preces vai pakalpojumi – piemēram, komandējumu, oficiālo vizīšu vajadzībām. Tā kā attiecībā uz šādiem gadījumiem katrs parlaments var noteikt savu specifisku iekšējo normatīvo regulējumu, pastāv iespējamība, ka turpmāk sniegtā informācija, kas balstīta uz aptaujāto valstu parlamentu atbildēm par deputātu izdevumu kompensāciju sistēmām, attiecībā uz reprezentācijas izdevumiem nav pilnīga.

Latvijā Saeimas Prezidija lēmuma Par kārtību, kādā Saeimā tiek nodrošināts un izlietots finansējums līgumdarbiem, reprezentācijas izdevumiem un periodisko izdevumu iegādei 9. punktā minēts, ka Saeimas deputātu reprezentācijas vajadzībām tiek nodrošināti Saeimas suvenīri, ko pēc deputāta pieprasījuma vienu reizi kalendāra gada laikā izsniedz kā suvenīru komplektu ar Saeimas Prezidiju saskaņotā apjomā. Šāda pieeja kā pastāvīga prakse ir jauninājums, vienlaikus arī līdz šim atsevišķos gadījumos deputātiem ir bijusi iespēja darba vajadzībām saņemt parlamenta oficiālos suvenīrus, ja tie bijuši pieejami. Saeimas struktūrvienību un amatpersonu darbības nodrošināšanai un reprezentācijas pasākumu vajadzībām no Saeimas budžeta līdzekļiem Saeimas frakcijām un komisijām tiek nodrošināts finansējums arī citām reprezentācijas precēm, piemēram, ziediem (Saeimas Prezidijs, 2024a). Turklāt Saeimas Prezidija locekļiem un Saeimas pastāvīgo delegāciju vadītājiem tiek kompensēti arī komandējumu izdevumi, kas citstarp var tikt ietvert arī reprezentācijas izdevumus (Saeimas Prezidijs, 2024b). Uzturoties vizītē ārvalstīs, pieņemot viesus un tiekoties ar sadarbības partneriem Latvijā, Saeimas deputāti var pasniegt Saeimas reprezentācijas dāvanas. Saeimas reprezentācijas dāvanas tiek iedalītas piecās kategorijās, un tajās iekļautās dāvanas deputātiem atļauts pasniegt atkarībā no dāvanas pasniedzēja amata, dāvanas saņēmēja amata un dāvanas pasniegšanas apstākļiem (Saeimas Administrācijas ģenerālsekretārs, 2016).

Dānijas parlamenta deputātiem netiek atlīdzinātas izmaksas par suvenīru un dāvanu iegādi (*ECPRD*, 2024a), tomēr deputāti var iegādāties parlamenta suvenīrus un izmantot tos savām vajadzībām (*ECPRD*, 2019b).

Igaunijas parlamenta deputāti reprezentācijas izdevumu, tostarp suvenīru un dāvanu iegādes, atmaksai var izmantot ar parlamentāro darbību saistīto izdevumu segšanai pieejamo finansējumu (sk. 1. nodaļu). Netiek kompensēti izdevumi par dāvanu kartēm, monētām, veiktajiem ziedojumiem vai citiem līdzekļiem, kas var tikt uzskatīti vai vienkārši konvertēti par naudu (*ECPRD*, 2020c; *ECPRD*, 2024a).

Islandes parlamenta deputāti izdevumus par viesu uzņemšanu, ziediem un dāvanām var segt no atbalsta summas, kas ik gadu pieejama ar darbu saistīto izdevumu kompensēšanai (sk. 1. nodaļu). Vienlaikus atbilstoši Noteikumiem par Altinga deputātu izdevumu kompensāciju šādu izdevumu iemeslam ir jābūt īpašam un ārpus ikdienas ierastās prakses, kā arī ir noteikti ierobežojumi kompensāciju apmēram. Kompensācija par vienu dāvanu nedrīkst pārsniegt 41,24 *euro* (6 000 ISK), un kopējā minēto reprezentācijas izdevumu summa nedrīkst pārsniegt 171,82 *euro* mēnesī (25 000 ISK).

Lietuvas Seima deputāti var iegādāties ziedus, suvenīrus un dāvanas, tostarp ar Seima simboliku. Lai iegādātos suvenīrus un dāvanas, deputātam ar parakstu jāapliecina iegādāto suvenīru un dāvanu izmaksu kopsumma, kas vēlāk tiek atskaitīta no pieejamās ar parlamentāro darbību saistīto izdevumu apmaksai paredzētā atbalsta summas (sk. 1. nodaļu). Nav ierobežojumu attiecībā uz to, cik lielu daļu no šā atbalsta summas var veidot izdevumi par suvenīriem, dāvanām un citiem reprezentācijas izdevumiem (*ECPRD*, 2020c; *ECPRD*, 2024a). Parlamenta priekšsēdētājam ik mēnesi reprezentācijas izdevumiem pieejami līdzekļi līdz 80 %, bet priekšsēdētāja vietniekiem – līdz 40 % no mēneša vidējās darba samaksas valstī (*ECPRD*, 2020b).

Norvēģijas parlamenta deputātiem netiek atlīdzināti izdevumi par suvenīru un dāvanu iegādi (*ECPRD*, 2024b).

Somijas parlamenta deputātiem netiek nodrošināta iespēja parlamentārā darba ietvaros notiekošām aktivitātēm bez maksas izmantot parlamenta oficiālās dāvanas un suvenīrus, tomēr daļu no tiem ir iespējams iegādāties parlamenta pakalpojumu punktā. Deputāti reprezentācijas izdevumus apmaksā no ik mēnesi izdevumu kompensēšanai piešķirtajiem līdzekļiem 986,81–1 809,15 *euro* apmērā (*ECPRD*, 2019b; *ECPRD*, 2024a).

Vācijas Bundestāga deputātiem ir iespēja bez maksas izmantot parlamenta administrācijas nodrošinātas informatīvās publikācijas un brošūras par parlamenta darbu un funkcijām, kā arī pasūtīt spoguļus, pogas un kokvilnas iepirkumu somas ar Bundestāga ērgļa attēlu kā apmeklētāju grupām un viesiem pasniedzamus suvenīrus. Par samaksu var iegādāties arī citus parlamenta suvenīrus un dāvanas (*ECPRD*, 2019b; *ECPRD*, 2020c). Deputātiem netiek atlīdzināti izdevumi par suvenīru un dāvanu iegādi, tomēr šie izdevumi var tikt apmaksāti no ik mēnesi izdevumu kompensēšanai piešķirtajiem līdzekļiem 5 051,54 *euro* apmērā. Taču, ja Bundestāga komiteju vai parlamentāro grupu delegāciju ārzemju braucienos piedalās vismaz trīs dalībnieki, nepieciešamās reprezentācijas dāvanas nodrošina Bundestāga administrācija. Tādējādi delegācijas dalībniekiem šādos gadījumos nerodas papildu izmaksas (*ECPRD*, 2024a).

Zviedrijas parlamenta deputāti savas parlamentārās darbības ietvaros var pasniegt dāvanas un suvenīrus, tomēr pastāv ierobežojumi attiecībā uz tām dāvanām, ko piedāvā un apmaksā Riksdaga administrācija. Riksdaga administrācija ir izstrādājusi vadlīnijas un norādījumus par Riksdaga dāvanu klāstu un kategorijām, kā arī veidu, kā novērtējams, kādos gadījumos un kādas dāvanas var pasniegt ārējās reprezentācijas ietvaros. Saskaņā ar vadlīnijām un norādījumiem deputāti var pasniegt suvenīrus un dāvanas Riksdaga vai parlamenta komisijas uzdevumā veiktu ceļojumu un vizīšu laikā šādos gadījumos:

- oficiāli braucieni uz ārvalstīm kopā ar parlamenta komisiju;
- starpparlamentu konferences un sanāksmes;
- ārvalstu parlamentu vizītes;
- starptautisko draudzības asociāciju vizītes.

Šīs dāvanas tiek finansētas no Riksdaga administrācijas piešķirtajiem līdzekļiem, savukārt izdevumi par dāvanām, kas saistītas ar deputāta individuālajām aktivitātēm, ir jāsedz pašam deputātam (*ECPRD*, 2019b; *ECPRD*, 2024a). Deputāti var par saviem līdzekļiem iegādāties parlamenta oficiālās dāvanas un suvenīrus parlamenta dāvanu veikalā (*ECPRD*, 2023).

5. tabula

Kompensāciju par reprezentācijas izdevumiem piešķiršanas pamatprincipi
Izstrādājusi autore, balstoties uz apskata sagatavošanā izmantotajiem avotiem

	Latvija	Dānija	Igaunija	Islande	Lietuva	Norvēģija	Somija	Vācija	Zviedrija
Iespēja bez maksas izmantot parlamenta oficiālos suvenīrus un dāvanas	❍							❍	❍
Reprezentācijas izdevumu apmaksai iespējams izmantot līdzekļus no kopējās ikmēneša izdevumu kompensāciju summas			❍	❍	❍		❍	❍	

Vairākos parlamentos, tostarp Latvijā, Vācijā un Zviedrijā, deputātiem ir iespēja bez maksas izmantot parlamenta oficiālos suvenīrus un dāvanas (5. tabula). Dānijā, Somijā, Vācijā un Zviedrijā deputātiem ir iespēja iegādāties parlamenta oficiālos suvenīrus par personīgajiem līdzekļiem. Izdevumi, kas radušies, par personīgajiem līdzekļiem iegādājoties reprezentācijas preces, var tikt kompensēti deputātiem Igaunijā, Islandē un Lietuvā, savukārt Vācijas un Somijas deputātu reprezentācijas izdevumi var tikt apmaksāti arī no kopējās ik mēnesi piešķirtās atbalsta summas.

Avoti

ECPRD, 2019a. Nacionālo parlamentu sagatavotās atbildes uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (ECPRD) platformā publicēto informācijas pieprasījumu. *Members' remuneration.* Request No. 4068.

ECPRD, 2019b. Nacionālo parlamentu sagatavotās atbildes uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (ECPRD) platformā publicēto informācijas pieprasījumu. *Parliamentary gifts and souvenirs.* Request No. 4206.

ECPRD, 2019c. Nacionālo parlamentu sagatavotās atbildes uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (ECPRD) platformā publicēto informācijas pieprasījumu. *Salaries and allowances of MPs and their assistants.* Request No. 4229.

ECPRD, 2020a. Nacionālo parlamentu sagatavotās atbildes uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (ECPRD) platformā publicēto informācijas pieprasījumu. *Economic Conditions of the Members of Parliament.* Request No. 4380.

ECPRD, 2020b. Nacionālo parlamentu sagatavotās atbildes uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (ECPRD) platformā publicēto informācijas pieprasījumu. *Status of Members of Parliament.* Request No. 4508.

ECPRD, 2020c. Nacionālo parlamentu sagatavotās atbildes uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (ECPRD) platformā publicēto informācijas pieprasījumu. *Visual identity of Parliament – merchandise, gifts and office supplies.* Request No. 4366.

ECPRD, 2021a. Nacionālo parlamentu sagatavotās atbildes uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (ECPRD) platformā publicēto informācijas pieprasījumu. *Assumption and control of expenses related to the mandate of members of Parliament.* Request No. 4680.

ECPRD, 2021b. Nacionālo parlamentu sagatavotās atbildes uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (ECPRD) platformā publicēto informācijas pieprasījumu. *Conditions and restrictions for the exercise of the parliamentary mandate.* Request No. 4819.

ECPRD, 2022a. Nacionālo parlamentu sagatavotās atbildes uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (ECPRD) platformā publicēto informācijas pieprasījumu. *Measures against financial irregularities, fraud, corruption, conflicts of interest regarding budget allocated to Members of Parliament.* Request No. 5100.

ECPRD, 2022b. Nacionālo parlamentu sagatavotās atbildes uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (ECPRD) platformā publicēto informācijas pieprasījumu. *MPs' salaries, expenses, and other benefits.* Request No. 5179.

ECPRD, 2023. Nacionālo parlamentu sagatavotās atbildes uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (ECPRD) platformā publicēto informācijas pieprasījumu. *Exchange of official gifts during bilateral parliamentary trips and visits as well as at interparliamentary conferences.* Request No. 5563.

ECPRD, 2024a. Nacionālo parlamentu sagatavotās atbildes uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (ECPRD) platformā publicēto informācijas pieprasījumu. *Reimbursement of expenses related to MPs parliamentary activities.* Request No. 5761.

ECPRD, 2024b. Nacionālo parlamentu sagatavotās atbildes uz Eiropas Parlamentārās pētniecības un dokumentācijas centra (ECPRD) platformā publicēto informācijas pieprasījumu. *Update of request: No. 5761 Reimbursement of expenses related to MPs parliamentary activities.* Request No. 5939.

Latvijas Republikas Saeimas Administrācijas ģenerālsekretārs, 2016. *Noteikumi par kārtību, kādā Saeimas deputātiem un darbiniekiem izsniedzamas Saeimas reprezentācijai paredzētās dāvanas.* Saeimas Administrācijas ģenerālsekretāres rīkojums Nr. 711.12-14-12/16. 09.02.2016.

Latvijas Republikas Saeimas Prezidijs, 2011a. *Noteikumi par kārtību, kādā Saeimas deputātiem piešķiramas un izmaksājamas transporta un dzīvojamās telpas īres (viesnīcas) izdevumu kompensācijas.* Saeimas Prezidija lēmums. 24.01.2011.

Latvijas Republikas Saeimas Prezidijs, 2011b. *Noteikumi par kārtību, kādā Saeimas deputātiem piešķiramas un izmaksājamas transporta un dzīvojamās telpas īres (viesnīcas) izdevumu kompensācijas.* Transporta un dzīvojamās telpas īres (viesnīcas) izdevumu kompensācijas izmantošanas norēķins par 2024. gadu.

Latvijas Republikas Saeimas Prezidijs, 2024a. *Par kārtību, kādā Saeimā tiek nodrošināts un izlietots finansējums līgumdarbiem, reprezentācijas izdevumiem un periodisko izdevumu iegādei.* Saeimas Prezidija lēmums. 08.04.2024.

Latvijas Republikas Saeimas Prezidijs, 2024b. *Par "Noteikumu par Saeimas deputātu un darbinieku komandējumiem, Saeimas komisiju un deputātu grupu ārpolitiskajai darbībai nepieciešamo finanšu līdzekļu piešķiršanas un izmantošanas kārtību" apstiprināšanu.* Saeimas Prezidija lēmums. 17.06.2024.

Darba noformējumā izmantoti attēli no tīmekļvietnes: https://www.freeflagicons.com/

Pārpublicēšanas, citēšanas vai citādas izmantošanas gadījumā atsauce uz apskatu, tā autori un Latvijas Republikas Saeimu ir obligāta. Nekomerciālos nolūkos apskatu drīkst pārpublicēt vai citādi izmantot bez īpašas saskaņošanas ar Latvijas Republikas Saeimu un apskata autori.

Atsaucoties uz apskatu, izmantojama šāda norāde:
Avotniece-Vīksna, Z., 2024. *Kā parlamenta deputātiem tiek atlīdzināti ar transportu un dzīvesvietu saistīti izdevumi? Baltijas valstu, Skandināvijas valstu un Vācijas prakse*. Apskats. Latvijas Republikas Saeimas Analītiskais dienests.

Latvijas Republikas Saeima un apskata autore neuzņemas atbildību par ziņojumā iekļautās informācijas turpmāku izmantošanu un tās radītajām sekām.

Apskats neatspoguļo Latvijas Republikas Saeimas kā likumdevēja viedokli.

Visas mantiskās tiesības uz apskatu pieder Latvijas Republikas Saeimai.